

Ziraat Bank

Montenegro

**Podaci i informacije o finansijskom stanju i poslovanju
Ziraat Bank Montenegro AD**

Javno objelodanjivanje podataka za 2016. godinu

S a d r Ź a j

I	UVODNE NAPOMENE	3
II	PREDMET OBJELODANJIVANJA	3
1.	Finansijski iskazi	4
2.	Strategije i politike upravljanja rizicima.....	6
2.1.	Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika	6
3.	Konsolidacija	10
4.	Sopstvena sredstva	10
5.	Potrebni kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala	11
5.1.	<i>Sažet opis metodologije koje banka koristi za procjenu adekvatnosti internog kapitala banke.....</i>	11
5.2.	<i>Potrebni kapital za podržavanje tekućih i budućih aktivnosti.....</i>	14
5.3.	<i>Potrebni kapital za kreditni rizik za sve kategorije izloženosti .....</i>	16
5.4.	<i>Potrebni kapital za tržišne rizike .....</i>	17
5.5.	<i>Potrebni kapital za operativne rizike .....</i>	17
5.7.	<i>Potrebni kapital za druge rizike.....</i>	18
6.	Kreditni rizik.....	21
6.1.	<i>Definicija dospjelih nenaplaćanih potraživanja i nekvalitetne aktive (aktiva klasifikovana u kategoriju „C“ ili niže).....</i>	21
6.2.	<i>Opis metoda usvojenih za utvrđivanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke/ispravki vrijednosti.....</i>	21
6.3.	<i>Ukupan iznos izloženosti nakon računovodstvenog prebijanja i bez uzimanja u obzir efekatata tehnika ublažavanja kreditnog rizika, kao i prosječan iznos izloženosti tokom izvještajnog perioda, razvrstan prema različitim kategorijama izloženosti .....</i>	22
6.4.	<i>Podjela izloženosti po geografskim područjima razvrstanim na bazi značajnih kategorija izloženosti banke (regioni, opštine i sl.).....</i>	24
6.5.	<i>Podjela izloženosti prema vrsti djelatnosti ili tipovima drugih ugovornih strana,razvrstana na kategorije izloženosti.....</i>	26
7.	Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti	27
8.	Rizik druge ugovorne strane	37
9.	Operativni rizik.....	37
10.	Trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica	37
11.	Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige.....	38
12.	Sekjuritizacija	38
13.	Tehnike ublažavanja kreditnog rizika	39
13.1.	<i>Politike i procesi za korišćenje bilansnog i vanbilansnog netiranja .....</i>	39
13.2.	<i>Politike i procesi za priznavanje i upravljanje kolateralom.....</i>	39
13.3.	<i>Opis osnovnih vrsta kolaterala kojim se banka koristi.....</i>	40
13.4.	<i>Glavne vrste garanata/jemaca i drugih pružalaca kreditne zaštite za kreditne derivate i njihovu sposobnost .....</i>	41
13.5.	<i>Informacije o koncentracijama tržišnog i kreditnog rizika u okviru primijenjenih tehnika ublažavanja kreditnog rizika.....</i>	41

I UVODNE NAPOMENE

Podaci i informacije o finansijskom stanju i poslovanju Ziraat Bank Montenegro– javno objelodanjivanje za 2016 godinu je dokument sačinjen u skladu sa Odlukom o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka ("Službeni list" RCG, br. 2/12), u daljem tekstu Odluka.

Ziraat Bank Montenegro (u daljem tekstu: Banka) u ovom dokumentu, u skladu sa članom 2 i članom 3 Odluke objavljuje materijalno značajne informacije o svom finansijskom stanju i poslovanju. Materijalno značajna je informacija čije bi neobjelodanjivanje ili pogrešno javno objelodanjivanje moglo promijeniti procjenu ili poslovnu odluku lica koje se koristi tim informacijama za uspostavljanje ili nastavljanje poslovnog odnosa sa Bankom.

U ovom dokumentu nijesu objelodanjene zaštićene i povjerljive informacije, odnosno informacije čije bi javno objelodanjivanje ugrozilo konkurentsku poziciju Banke i informacije koje se odnosi na lica koja stupaju u ugovorne odnose sa Bankom, a čija povjerljivost je obavezujuća za Banku.

II PREDMET OBJELODANJIVANJA

Predmet javnog objelodanjivanja za 2016 godinu (utvrđen Odlukom, član 5 do član 17) su podaci i informacije koji za osnov imaju podatke i informacije i/ili su u vezi sa:

1. Finansijskim iskazima Banke za 2016 godinu,
2. Strategijama i politikama upravljanja rizicima,
3. Konsolidacijom Banke,
4. Sopstvenim sredstvima,
5. Potrebnom kapitalom i procjenom adekvatnosti internog kapitala,
6. Kreditnim rizikom,
7. Standardizovanim pristupom za ponderisanje izloženosti,
8. Rizikom druge ugovorne strane,
9. Operativnim rizikom,
10. Trajnim ulaganjima u kapital drugih pravnih lica,
11. Izloženosti riziku kamatne stope iz bankarske knjige,
12. Sekjuritizacijom, i
13. Tehnikama ublažavanja kreditnog rizika.

1. Finansijski iskazi

Banka objavljuje Izvještaj o izvršenoj reviziji finansijskih izvještaja za u skraćenom obliku shodno odredbama člana 100, stav 3, Zakona o bankama („S.list CG“ br. 17/08, 44/10 i 40/11) i u skladu sa Odlukom o javnom objelodanjivanju podataka.

Izvještaj u skraćenom obliku se sastoji od mišljenja revizora o finansijskim izvještajima Banke, Bilansa Uspjeha i Bilansa Stanja, podataka o sastavu Odbora direktora i stalnih i ostalih radnih tijela Odbora direktora, podataka o menadžmentu Banke, internom revizoru Banke, informacija o sistemu upravljanja rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju i informacija i podataka o osnovnim finansijskim pokazateljima poslovanja.

U skladu sa članom 100 stav 3 Zakona o bankama ("SL. List Crne Gore", br.17/08, 44/10, 40/11),
ZIRAAT BANK MONTENEGRO AD, objavljuje
IZVJEŠTAJ O IZVRŠENOJ REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA ZA 2016. GODINU
 u skraćenom obliku

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Ziraat Bank Montenegro AD Podgorica

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih izvještaja Ziraat Bank Montenegro AD Podgorica (u daljem tekstu "Banke") koji uključuju bilans stanja sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine i bilans uspjeha, iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o tokovima gotovine za godinu završenu na taj dan, pregled značajnih računovodstvenih politika i druge napomene u finansijske izvještaje.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i realno i objektivno prikazivanje ovih finansijskih izvještaja u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kao i za interne kontrole za koje rukovodstvo smatra da su neophodne za sastavljanje finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajno pogrešno prikazivanje nastalo usljed pronevjere ili greške.

Odgovornost revizora

Nasa odgovornost je da na osnovu izvršene revizije izrazimo mišljenje o ovim finansijskim izvještajima. Reviziju finansijskih izvještaja izvršili smo u skladu sa propisima u oblasti revizije važećim u Crnoj Gori. Ovi propisi zahtijevaju da postupamo u skladu sa načelima profesionalne etike i da planiramo i izvršimo reviziju na način koji nam omogućava da steknemo razumno uvjerenje da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajno pogrešno prikazivanje.

Revizija podrazumijeva primjenu postupaka radi pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima sadržanim u finansijskim izvještajima. Izbor postupaka zavisi od revizorskog prosuđivanja, uključujući procjenu rizika od nastanka materijalno značajnog pogrešnog prikazivanja u finansijskim izvještajima, nastalog usljed pronevjere ili greške. Pri procjeni ovih rizika, revizor uzima u obzir interne kontrole relevantne za sastavljanje i realno i objektivno prikazivanje finansijskih izvještaja Banke u cilju odabira adekvatnih revizorskih postupaka u datim okolnostima, a ne za potrebe izražavanja mišljenja o djelotvornosti internih kontrola Banke. Revizija takođe obuhvata ocjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvenih politika i prihvatljivosti računovodstvenih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i ocjenu opšteg prikaza finansijskih izvještaja.

Vjerujemo da su revizorski dokazi koji smo pribavili dovoljni i adekvatni osnov za izražavanje mišljenja.

Mišljenje

Prema našem mišljenju, priloženi finansijski izvještaji u svim materijalno značajnim aspektima prikazuju realno i objektivno finansijski položaj Ziraat Bank Montenegro AD Podgorica sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine, rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu završenu na taj dan, u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Biljana Bogovac
 Biljana Bogovac
 Ovlašteni revizor

PricewaterhouseCoopers d.o.o. Podgorica

Podgorica, 25. maj 2017. godine

PODACI O SASTAVU ODBORA DIREKTORA, VIŠEG KREDITNOG ODBORA, ODBORA ZA REVIZIJU, GLAVNOG IZVRŠNOG DIREKTORA I INTERNOG REVIZORA BANKE
Članovi Odbora direktora na 31.12.2016:

Hüseyin Aydın, predsjednik;
 Yusuf Dačkan, zamjenik predsjednika;
 Mustafa Akin, član;
 Yakup Demirci, član;
 Burhaneddin Tanyeri, član

Članovi Višeg Kreditnog odbora na dan 31.12.2016: Članovi Odbora za reviziju na dan 31.12.2016:

Mustafa Akin, predsjednik; Özcan Asanoğlu, predsjednik;
 Mustafa Šenman, član; Hüseyin Özyusuflar, član;
 Vanja Kiković, član; Ali Ertuğrul Akfirat, član

Glavni izvršni direktor Banke na dan 31.12.2016. godine je Mustafa Šenman

Interni revizor Banke na dan 31.12.2016. godine je Vladimir Zloković

POKAZATELJI POSLOVANJA BANKE NA 31.12.2016. godine bili su sljedeći:
Ostvareni pokazatelji poslovanja:

Osnovni kapital 7.177 hiljada EUR
 Dopunski kapital -
 Sopstvena sredstva 7.177 hiljada EUR
 Ponderisana bilansna i vanbilansna aktiva 20.783 hiljada EUR
 Koeficijent solventnosti 30,43%
 Povraćaj na porsječnu aktivnu -2,92%
 Povraćaj na prosječni kapital -14,88%

ZIRAAT BANK MONTENEGRO
 Finansijski iskazi za godinu završenu 31. decembra 2016. godine
 (svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)

BILANS STANJA
 Na dan 31. decembra 2016. godine
 (U hiljadama EUR)

	Napomena	31. decembra 2016.	31. decembra 2015.
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računski depoziti kod centralnih banaka	2.7; 15	3.140	1.437
Kreditni i potraživanja od banaka	2.8; 10	1.149	4.412
Kreditni i potraživanja od klijenata	2.8; 17	32.600	2.484
Investicione hartije od vrijednosti	2.8; 18	2.235	3.700
- raspoložive za prodaju	2.8b); 18	2.235	2.064
- koje se drže do dospijeća			1.636
Nekretne, postrojenja i oprema	2.9; 19	398	314
Nematerijalna sredstva	2.11; 20	701	669
Ostala finansijska potraživanja	21	16	5
Ostala poslovna potraživanja	22	15	13
UKUPNA SREDSTVA		40.254	13.240
OBAVEZE			
Depoziti klijenata	23	10.683	701
Pozajmljena sredstva od banaka	2.12; 24	21.533	3.400
Rezerve	25	5	-
Tekuće poreske obaveze	26	2	-
Odlužne poreske obaveze	2.6; 27	34	26
Ostale obaveze	28	86	113
UKUPNE OBAVEZE		32.343	4.240
KAPITAL	2.14; 29	10.000	10.000
Akcijski kapital		133	45
Ostale rezerve		(1.045)	-
Akumulirani gubitak		(1.177)	(1.045)
UKUPAN KAPITAL		7.911	9.000
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE		40.254	13.240
VANBILANSNA EVIDENCIJA	30	24.497	3.376

U Podgorici,

10. april 2017. godine

Jelena Božović
 Jelena Božović
 Rukovodilac sektora računovodstva
 izvještavanja i budžetiranja

Mustafa Šenman
 Mustafa Šenman
 Glavni izvršni direktor
Goran Bakić
 Goran Bakić
 Izvršni direktor

2

ZIRAAT BANK MONTENEGRO
 Napomene su finansijske iskaze za godinu završenu 31. decembra 2016. godine
 (svi iznosi su izraženi u EUR '000 osim ako nije drugačije naznačeno)

BILANS USPJEHA
 U periodu od 1. januara do 31. decembra 2016. godine
 (Iznosi u hiljadama EUR)

	Napomena	2016.	2015.
Prihodi od kamata	2.3; 3	916	60
Rashodi od kamata	2.3; 3	(215)	(1)
NETO PRIHODI OD KAMATA		701	59
Troškovi obaveštavanja	2.8e; 4	(18)	(2)
Troškovi rezervisanja	2.8e; 5	(5)	-
Prihodi od naknada i provizija	2.3; 6	89	9
Rashodi od naknada i provizija	2.3; 6	(46)	(65)
NETO PRIHODI (RASHODI) OD NAKNADA		43	(56)
Neto dobiti (gubici) od investicionih HOV	7	26	(22)
Neto dobiti od kursnih razlika	8	2	(484)
Troškovi zaposlenih	9	(956)	(484)
Opšti i administrativni troškovi	10	(601)	(308)
Troškovi amortizacije	11	(339)	(183)
Ostali rashodi	13	(28)	(2)
OPERATIVNI GUBITAK		(1.175)	(1.023)
Porez na dobit	14	(2)	(22)
NETO GUBITAK		(1.177)	(1.045)

U Podgorici,

10. april 2017. godine

Jelena Božović
 Jelena Božović
 Rukovodilac sektora računovodstva
 izvještavanja i budžetiranja

Mustafa Šenman
 Mustafa Šenman
 Glavni izvršni direktor
Goran Bakić
 Goran Bakić
 Izvršni direktor

1

Finansijski iskazi Ziraat Bank Montenegro za 2016. godinu sa mišljenjem spoljnog revizora PWC d.o.o., Podgorica, će u integralnom obliku biti zvanično objavljeni na internet stranici Banke: www.ziraatbank.me

2. Strategije i politike upravljanja rizicima

2.1. Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika

Sistem za upravljanje rizicima podrazumijeva i odgovarajuću Strategiju za upravljanje rizicima, kao opšti akt koji predstavlja polaznu osnovu za izvođenje politika i procedura za upravljanje pojedinim vrstama rizika. Sistem za upravljanje rizicima je uspostavljen na način da odgovara veličini Banke, složenosti proizvoda i usluga u poslovanju i nivou preuzetog rizika.

Strategija za upravljanje rizicima donosi se, prema zakonskim odredbama, za vremenski period koji nije kraći od tri godine. Banka će periodično, a najmanje jednom godišnje, preispitivati adekvatnost strategije za upravljanje rizicima.

Ziraat Bank Montenegro AD, u skladu sa zakonom, propisima Centralne banke i dobrim praksama za upravljanje rizicima u bankama, kontinuirano upravlja svim rizicima kojima je izložena u svom poslovanju. S tim u vezi, Banka je pripremila Strategiju za upravljanje rizicima.

Banka, u skladu sa propisima, nastoji da uspostavi sistem za upravljanje rizicima, kojim se obezbjeđuje:

- identifikacija rizika koji proizilaze iz postojećih, kao i rizika koji mogu proizaći iz novih poslovnih proizvoda ili aktivnosti;
- mjerenje rizika kroz uspostavljanje mehanizama i procedura za tačnu i blagovremenu procjenu rizika;
- praćenje i analiziranje rizika;
- kontrolisanje rizika limitiranjem i minimiziranjem rizika.

Banka je u skladu sa Strategijom upravljanja rizicima usvojila više internih akata (politike, procedure, odluke, uputstva i sl., vidjeti poglavlje 2.4.).

Za izvještavanje i nadzor nad rizicima nadležan je Odbor direktora Banke koji preko Izvršnih direktora Banke nastoji upravljati svim vrstama rizika sa akcentom na kreditne, operativne i tržišne rizike.

2.2. Struktura i organizacija funkcije upravljanja rizicima

U skladu sa Zakonom, **Odbor direktora** je odgovoran za uspostavljanje sistema upravljanja svim rizicima kojima je banka izložena u svom poslovanju i utvrđuje politike i procedure za upravljanje svim rizicima. U tom cilju Odbor direktora je formirao stalna radna tijela za nadzor nad upravljanjem rizicima u pojedinim područjima poslovanja Banke. U odgovornosti Odbora direktora je da, preko usvajanja strategije, politika, procedura i ostalih dokumenata iz domena upravljanja rizicima, uspostavi adekvatan odnos prinosa i

rizika koji će omogućiti efikasno ostvarivanje ciljeva akcionara Banke. Odbor direktora prati efikasnost i adekvatnost sistema upravljanja rizicima u kontekstu zakonskih obaveza, ali i interesa akcionara.

Odbor za reviziju priprema prijedloge, mišljenja i stavove iz djelokruga rada za odlučivanje Odbora direktora o tim pitanjima. Osnovne dužnosti i odgovornosti Odbora za reviziju su analiziranje finansijskih izvještaja Banke, razmatranje programa i izvještaja interne revizije i davanje mišljenja o nalazima interne revizije, praćenje i analiza usklađenosti poslovanja Banke sa zakonom i propisima, davanje mišljenja o izboru spoljnog revizora Banke i predlaganje iznos naknade za vršenje revizije i dr. Odbor za reviziju analizira i prati funkcionisanje sistema upravljanja rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju i daje prijedloge za unaprjeđenje strategija, politika i procedura za upravljanje rizicima.

Odbor za reviziju najmanje jednom godišnje, kroz godišnji izvještaj o radu, podnosi Odboru direktora informacije i podatke o funkcionisanju sistema upravljanja rizicima, ukazuje na slabosti i daje prijedloge za unapređenje i poboljšanje ovog sistema.

Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) razmatra mjesečne izvještaje o rizicima Sektora za upravljanje rizicima, na osnovu kojih sagledava aktuelni rizični profil Banke i postavlja ga u kontekst odnosa aktive i pasive neophodan za ostvarivanje strateških ciljeva Banke. ALCO komitet ima nadležnosti i zaduženja za upravljanje tržišnim, rizikom likvidnosti i drugim rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju, upravljanje kapitalom Banke, upravljanje cjenovnom politikom i propisivanje vrijednosti internih pokazatelja, kao i granice dozvoljenih odstupanja od pokazatelja na osnovu kojih se prati struktura bilansa stanja Banke.

Kreditni odbor je zadužen za definisanje politike izloženosti Banke i za ocjenjivanje i odbijanje svih kreditnih izloženosti koje nijesu u skladu sa tom politikom. Kreditni odbor donosi odluku o odobravanju plasmana do nivoa kada pojedinačni plasman predstavlja 10% sopstvenih sredstava Banke (velike izloženosti). Odluku o odobravanju velike izloženosti može donijeti isključivo Odbor direktora Banke.

Banka u svojoj organizacionoj strukturi ima i nezavisnu organizacionu jedinicu koja je u punoj mjeri posvećenja identifikaciji, mjerenju i praćenju svih rizika kojima je Banka izložena – Sektor za upravljanje rizicima. Ovakav pristup obezbjeđuje odvojenost funkcije upravljanja, odnosno praćenja rizika od poslovne funkcije u banci, što je neophodno zbog dostizanja potrebne objektivnosti prilikom donošenja odluka.

Sektora za upravljanje rizicima je zadužen da redovno prati i analizira kvalitet cjelokupnog kreditnog portfolija i na osnovu toga predlaže formiranje odgovarajućeg iznosa ispravki vrijednosti i rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

Kod tržišnih i rizika likvidnosti i praćenja rizika portfelja hartija od vrijednosti, Sektor za upravljanje rizicima u skladu sa usvojenim politikama i u saradnji sa poslovnim dijelom određuje limite za pojedine vrste rizika, koje usvaja Odbor direktora. Sektor za upravljanje rizicima prati izloženost određenoj vrsti rizika i utvrđuje da li je ta izloženost u okviru definisanih limita i o tome izvještava ALCo komitet i Odbor direktora.

Organizacioni dio upravljanja rizicima odgovoran je i za sistem izvještavanja, kako spoljnim korisnicima (Centralna banka Crne Gore, spoljni revizor, kreditori), tako i internim korisnicima (ALCO, Izvršni menadžment, Odbor za reviziju, Odbor direktora).

2.3. Obim i priroda sistema izvještavanja o rizicima i sistema za mjerenje rizika

Sektor za upravljanje rizicima, analizira i procjenjuje osnovne kategorije rizika:

- kreditni rizik,
- tržišni rizik,
- rizik likvidnosti
- rizik zemlje,
- operativni rizik.
- ostale rizike (reputacioni, rizik usklađenosti i dr.)

Kod kreditnog rizika Sektor za upravljanje rizicima i Sektor za upravljanja kreditima:

- vrše kontrolnu analizu kreditnih prijedloga, određuje se o kvalitetu aranžmana, klasifikuje pojedinačni plasman/klijent i utvrđuje nivo rezervacija;
- kontinuirano vrše analizu strukture i kvaliteta cjelokupnog kreditnog portfolia, koja obuhvata analizu koncentracije rizika, procjenu budućih trendova strukture i kvaliteta kreditnog portfolia, stresna testiranja kreditnog rizika i sl.;
- u okviru svoje odgovornosti koja podrazumijeva obezbjeđenje stabilnog portfolia rizičnih utvrđuju, predlažu i/ili revidiraju limite, odnosno, maksimalni nivo ekspaniranja u odnosu na pojedinačne klijente, djelatnosti i geografske oblasti itd.;
- prate koncentraciju izloženosti, vode evidenciju izloženosti prema pojedinim licima, grupama povezanih lica i licima povezanim sa Bankom, pojedinim industrijskim i ekonomskim sektorima, geografskim regionima, kao i druge grupe kredita i ostalih izloženosti koje imaju slične karakteristike rizika i kontroliše da li Banka posluje u skladu sa utvrđenim limitima izloženosti;
- vode posebnu brigu o plasmanima klasifikovanim u substandardnu, lošu aktivu i/ili kao gubitak i na mjesečnom nivou podnose izvještaje ALCo-u i Odboru direktora;
- na mjesečnom nivou podnose ALCo-u i Odboru direktora Banke sveobuhvatan izvještaj o rizicima kojima je Banka izložena, u cilju davanja preporuka za upravljanje rizicima Banke, u okviru koga je elaboriran i kreditni rizik Banke;
- pripremaju pojedinačne izvještaje u nadležnosti Sektora propisane odlukama CBCG koji se dostavljaju CBCG na mjesečnom i kvartalnom nivou;
- obavlja druge poslove koji su u vezi sa praćenjem, upravljanjem i izvještavanjem o kreditnom riziku.

Sektor za upravljanje rizicima prati tržišne rizike kontrolom rizika kamatne stope, deviznog rizik, rizika likvidnosti i drugih, kao i rizik likvidnosti i rizik zemlje, sprovođeci:

- identifikaciju postojećih tržišnih rizika i tržišnih rizika koji mogu nastati usljed afirmacije novih proizvoda ili aktivnosti;

- mjerenje tržišnih rizika kroz uspostavljanje mehanizama za procjenu tržišnih rizika;
- praćenje tržišnih rizika kroz analize stanja, promjena i trendova;
- limitima;
- kontrolisanje tržišnih rizika, upravljanje rizicima adekvatno rizičnom profilu Banke, preko definisanja limita i praćenja usklađenosti poslovanja Banke sa postavljenim limitima;
- mjerenje izloženosti riziku kamatne stope jedanput mjesečno i to primjenom gap analiza i standardizovanog kamatnog šoka,
- u cilju minimizacije izloženosti riziku plasmana Banka vrši kategorizaciju domaćih i stranih banka, odnosno finansijskih institucija na osnovu rejtinga inostranih banaka utvrđenog od strane priznatih međunarodnih rejting agencija Standard & Poors, Fitch i Moody's i finansijskog položaja domaćih banaka, na bazi podataka iz posljednjih finansijskih izvještaja domaćih banaka o bilansnoj sumi i kapitalu;
- upravljanje rizikom likvidnosti kroz praćenje ročne usklađenosti sredstava i izvora sredstava i u tom smislu priprema odgovarajuće Gap analize, praćenje koncentracije depozita po pojedinim klijentima i po ročnosti, praćenje varijabilnosti depozita i izvještavanje o poštovanju uspostavljenih limita ročne usklađenosti sredstava i izvora finansiranja i dr;
- mjerenje izloženost riziku zemlje za sve zemlje u kojima se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika Banke. Banka sve zemlje dužnika rangira u jednu od sljedećih rizičnih kategorija: nerizične zemlje; zemlje niskog rizika; zemlje srednjeg rizika i zemlje visokog rizika, i to minimalno dva puta u toku kalendarske godine, po potrebi i češće.

2.4. Politike za zaštitu od rizika i ublažavanje rizika i strategije i procesi za kontinuirano praćenje efektivnosti zaštite od rizika i ublažavanja rizika

Banka je definisala sljedeće politike, procedure i ostala interna akta Banke za ublažavanje rizika:

1. Strategija za upravljanje rizicima;
2. Strategija za upravljanje kapitalom;
3. Godišnji plan kapitala za 2016. godinu;
4. Strateški plan kapitala i izmjene i dopune Strateškog plana kapitala;
5. Strategija i politika za upravljanje rizikom likvidnosti;
6. Plan upravljanja likvidnošću u slučajevima ugrožene likvidnosti;
7. Politika za upravljanje operativnim rizikom;
8. Politika za upravljanje tržišnim rizicima;
9. Politika za upravljanje rizikom zemlje;
10. Kreditna politika za pravna lica;
11. Kreditna politika za fizička lica;
12. Interna metodologija za procjenu obezvređenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama;
13. Metodologija za utvrđivanje potrebnog kapitala za rezidualni rizik;
14. Procedura za stresno testiranje izloženosti kreditnom riziku;
15. Procedura za upravljanje sredstvima i FI;
16. Procedura za stresno testiranje rizika likvidnosti;
17. Metodologija za utvrđivanje potrebnog kapitala za rizik koncentracije;
18. Procedura za detaljnu kategorizaciju visokorizičnih izloženosti.

3. Konsolidacija

U Zakonu o Računovodstvu Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 052/16 od 09.08.2016) članom 6 definisano je da:

- Pravna lica koja imaju kontrolu (matična pravna lica) nad jednim ili više pravnih lica (zavisna pravna lica) dužna su da sastavljaju, dostavljaju i objavljuju konsolidovane finansijske iskaze, u skladu sa MRS.
- Konsolidovani finansijski iskazi su iskazi ekonomske cjeline koju čine matično i sva zavisna pravna lica.

Banka nije matično, pravno lice, te stoga nema obavezu da javno objelodani informacije i podatke koji se odnose na konsolidaciju u smislu član 7 Odluke o javnom objelodanjivanju podataka. Banka svoje finansijske izvještaje sastavlja na individualnoj osnovi.

4. Sopstvena sredstva

Sopstvena sredstva Banke predstavljaju zbir osnovnog kapitala Banke i dopunskog kapitala Banke, umanjeno za odbitne stavke (Odluka o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. list CG“, br. 38/2011 I 55/12)).

Sopstvena sredstva Banke sa stanjem na dan 31. Decembra 2016. godine iznose EUR 7.177 hilj. EUR.

Osnovni kapital Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2016. godine čine osnovni elementi sopstvenih sredstava Banke: uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, naplaćene emisije premije, umanjeno za iznos gubitka iz tekuće godine i iznos nematerijalnih sredstava, pozitivne razlike između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke i iznosa nematerijalne imovine.

Osnovni kapital Banke, formiran u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banke, na dan 31. decembra 2016. godine je iznosio 7.177 hiljada EUR.

Ukupno ponderisana bilansna aktiva na dan 31.12.2016. godine iznosi 20.783 hiljada EUR, a sastoji se iz ponderisane bilansne aktive u iznosu od 19.613 hiljada EUR i ponderisanih vanbilansnih stavki u iznosu od 1.170 hiljada EUR.

Koeficijent solventnosti Banke na dan 31. decembar 2016. godine iznosi 30,43% i veći je od propisanog minimuma (10%).

Sopstvena sredstva Banke na dan 31. decembar 2016. iznose EUR 7.177 hiljada i iznad su zakonski propisanog minimuma koji iznosi 5 miliona EUR.

Osnovni kapital	2016
Uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti isključujući kumulativne povlašćene akcije	10.000
Rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge)	133
Iznos osnovnog kapitala	10.133
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala	
Gubitak iz prethodnih godina	(1.045)
Gubitak iz tekuće godine	(1.177)
Nematerijalna imovina	(702)
Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke	(32)
Iznos odbitnih stavki pri izračunu osnovnog kapitala	(2.956)
Sopstvena sredstva banke	7.177
Kreditnim rizikom ponedrisana aktiva	
Ponderisana bilansna aktiva	19.613
Ponderisana vanbilansna aktiva	1.170
Ukupno kreditnim rizikom ponedrisana aktiva	20.783
Potreban kapital za tržišne rizike	-
Potreban kapital za operativni rizik	67
Potreban kapital za rizik zemlje	2.129
Potreban kapital za druge rizike	-
Koeficijent solventnsoti banke	30,43%

5. Potrebni kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala

5.1. Sažet opis metodologije koje banka koristi za procjenu adekvatnosti internog kapitala banke

Za izračunavanje potrebnog kapitala za kreditni rizik Banka koristi metodologiju propisanu Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka. Razlog za to je ocjena da model koji se zasniva na standardizovanom pristupu trenutno najbolje odgovara rizičnom profilu Banke, obimu njenog poslovanja i njenoj veličini. Takođe, za izračunavanje potrebnog kapitala za tržišne rizike Banka koristi pristup propisan od strane regulatora. Ovakav izbor je posledica svjesnosti Banke o mogućim ograničenjima koja stoje pred njom s aspekta njene veličine, limitiranih mogućnosti za razvoj naprednijih pristupa i metodologije, ali prevashodno činjenice da Banka, s obzirom na obim poslovanja koje je izloženo tržišnim rizicima i činjenicu da nema trgovačku knjigu, smatra da nema potrebu za kompleksnijim metodama proračuna kapitala za tržišne rizike od onih propisanih odgovarajućom Odlukom.

Banka je razvila sopstvenu metodologiju izračunavanja potrebnog kapitala za rezidualni rizik koja se zasniva stresnim testiranjima, imajući u vidu da Centralna banka nije propisala način obračuna potrebnog kapitala za ovu vrstu rizika. Takođe, Banka je usvojila i Metodologiju za utvrđivanje potrebnog kapitala za rizik koncentracije, na osnovu koje se utvrđuje potrebni nivo internog kapitala za pokriće izloženosti riziku koncentracije.

Iznos potrebnog kapitala za operativni rizik Banka izračunava korišćenjem jednostavnog metoda u skladu sa Odlukom. Ovaj metod Banka je odabrala s obzirom na zahtjevnost standardizovanog pristupa i nedostatak kvalitetne i detaljne baze podataka na osnovu koje bi se isti primijenio, ali i zbog prihvatljivosti jednostavnog modela, koji trenutno najviše odgovara rizičnom profilu Banke, obimu poslovanja i veličini.

Banka je pripremila i usvojila metodologiju za izračunavanje potrebnog kapitala za rizik zemlje, koja je sastavni dio Politike za upravljanje rizikom zemlje i koja se oslanja na Odluku o metodologiji za mjerenje rizika zemlje u bankama, propisanu od strane Centralne banke. U budućem periodu Banka će razmotriti mogućnosti primjene interne metodologije zasnovane na utvrđivanju potrebnih rezervacija po osnovu izloženosti riziku zemlje.

Banka primjenjuje jednostavni pristup izračunavanju internog kapitala za strateški rizik, u skladu sa odredbama Odluke o adekvatnosti kapitala banaka. Razlog za navedeno leži u veličini Banke, internoj procjeni nivoa izloženosti navedenom riziku i obimu i vrsti transakcija koje banka obavlja. Banka, dakle, ne procjenjuje kvantitativno izloženost strateškom riziku, već za isti izdvaja interni kapital u iznosu od 5% minimalno potrebnog regulatornog kapitala.

U postupku procesa procjene adekvatnosti internog kapitala Banke odgovorne su sledeće organizacione jedinice:

1. Odbor direktora

Odbor direktora Banke je odgovoran za primjenu ICAAP-a na nivou Banke. U okviru ICAAP-a Odbor direktora obavlja sledeće zadatke:

- Uspostavlja i održava sistem upravljanja rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju
- Definišu korporativne ciljeve i Strategiju za upravljanje rizicima, definišu rizični profil Banke, uspostavljaju odgovarajuće procedure i procese, uključujući i dokumentaciju;
- Definišu Strategiju i procedure kojima se zadovoljavaju zahtjevi za kapitalom i osigurava raspodjela kapitala shodno rizicima;
- Osigurava dostavljanje informacija o svim strategijama i procedurama svim zaposlenima;
- Utvrđuje godišnji plan Banke, uključujući i finansijski plan i plan kapitala
- Uspostavlja odgovarajući sistem interne kontrole
- Uspostavljanje funkcionalne i organizacione raspodjele odgovornosti i upravljanje konfliktom interesa;
- Obezbeđuje da se najmanje jednom godišnje vrši preispitivanje sistema, procedura i procesa i izvrši njihovo prilagođavanje ako je potrebno.

2. Izvršni direktori

Izvršni direktori odgovaraju za upravljanje rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju. Izvršni menadžment na sjednicama ALCO komiteta razmatra Strategiju upravljanja rizicima, procedure za proces procjene internog kapitala Banke, sam potupak procjene internog kapitala Banke, te osigurava suštinsku svrhu ICAAP-a. Odbor direktora daje saglasnost na predložena akta i postupke procjene adekvatnosti kapitala.

3. Sektor za upravljanje rizicima

Sektor za upravljanje rizicima kao organizaciona jedinica Banke odgovorna za identifikaciju, mjerenje, praćenje i kontrolisanje rizika kojima je Banka izložena u svom poslovanju, u saradnji sa ostalim organizacionim jedinicama Banke, naročito onim komercijalnog karaktera, predlaže inpute za izradu ICAAP-a, kao dokumenta kojim se obezbjeđuje sveobuhvatan pristup procjeni adekvatnosti internog kapitala u odnosu na rizični profil Banke.

Sektor za upravljanje rizicima odgovoran je za analiziranje svakog pojedinačnog tipa rizika. Polazna osnova su zakonski propisi, principi dobrog bankarskog poslovanja, usvojene politike i procedure za upravljanje rizicima, uspostavljeni limiti i dr.

Sektor za upravljanje rizicima odgovoran je za koordinaciju cjelokupnog ICAAP procesa, predviđanje trendova, izračunavanje parametara rizika, sprovođenje sveobuhvatnog testiranja otpornosti na stres i dr. Takođe, Sektor za upravljanje rizicima odgovoran je za praćenje svih rizika u poslovanju kojima je Banka izložena ili bi potencijalno mogla biti izložena, njihovo mjerenje i zadržavanje na poželjnom nivou kroz sistem uspostavljanja limita. Sektor je nadležan i za identifikovanje, praćenje i kvantifikovanje svih operativnih i drugih rizika kojima je Banka izložena u poslovanju, kao i njihovo zadržavanje na poželjnom nivou.

Sektor za upravljanje rizicima će najmanje jednom godišnje preispitivati i po potrebi revidirati sva akta koja obezbjeđuju sveobuhvatnost ICAAP-a i dostavlja ih ALCO komitetu na razmatranje i Odboru direktora na usvajanje.

3. Sektor za upravljanje kreditima

Sektor za upravljanje kreditima nadležan je i odgovoran za kvalitet kreditnog potfolija u smislu upostavljanja i revidiranja politike upravljanja kreditnim rizikom; uputstava, limita za definisanje i zadržavanje parametara na poželjnom nivou. Zadatak ovog Sektora je precizno definisanje uslova za odobravanje kredita, identifikacija i mjerenje kreditnog rizika po pojedinačnim plasmanima i pojedinačnim zajmoprimaocima, identifikacija grupa povezanih korisnika kredita i sl. Sektor za upravljanje kreditima definiše kreditnu politiku kao i politiku upravljanja kreditnim rizikom, koje razmatra ALCO komitet i Odbor za reviziju a usvaja Odbor direktora.

4. Sektor za računovodstvo, izvještavanje i budžetiranje

Sektor za računovodstvo, izvještavanje i budžetiranje odgovoran je za obezbjeđivanje iznosa svih neophodnih stavki vezanih za kapital, a koje su potrebne za izračunavanja kako regulatornog, tako i internog kapitala.

Sektor za računovodstvo, izvještavanje i budžetiranje učestvuje u izradi ICAAP-a, u dijelu koji se odnosi na planiranje kapitala, kapitalnih zahtjeva, Strategije Banke, Strategije kapitala i prikaza sadašnjeg i budućeg finansijskog stanja. Sektor za računovodstvo, izvještavanje i budžetiranje zadužena je za pripremu, koordinaciju i kontrolu svih izvještaja koji se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore, kao i izvještaja koji se dostavljaju matičnoj banci.

Banka je tokom 2016 utvrđivala adekvatnost kapitala na bazi izračuna visine sopstvenih sredstava kao apsolutnog i izračuna koeficijenta solventnosti kao relativnog pokazatelja adekvatnosti kapitala banke.

Banka je u toku godine redovno utvrđivala iznose potrebnog kapitala za rizike, iznos sopstvenih sredstava Banke i koeficijent solventnosti Banke.

Kod utvrđivanja potrebnog kapitala za rizike Banka je izračunavala :

- visinu potrebnog kapitala za kreditni rizik i operativni rizik,
- visinu potrebnog kapitala za rizik zemlje

Redovno je vršeno upoređenje visine sopstvenih sredstava i potrebnog kapitala za rizike na način da se Banka starala da iznos sopstvenih sredstava bude dovoljan za pokriće identifikovanih rizika Banke.

Banka je, u skladu sa Odlukom o izvještajima koji se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore u skladu sa Zakonom o bankama ("Sl. list Crne Gore", br. 64/12) redovno, u sklopu kvartalnih izvještaja, izvještavala Centralnu banku o visini sopstvenih sredstava i koeficijentu solventnosti Banke.

5.2. Potrebni kapital za podržavanje tekućih i budućih aktivnosti

Sopstvena sredstva Banka na dan 31.12.2016. godine umanjena su za iznos gubitka iz prethodnih godina, u iznosu od 1.045 hiljada EUR, kao i gubitka iz 2016. Godine u iznosu od 1.177 hiljada EUR. Takođe, odbitnu stavku prilikom obračuna sopstvenih sredstava predstavljalo je i ulaganje u nematerijalnu aktivnu u iznosu od 702 hiljade EUR. Sopstvena sredstva su umanjena i po osnovu utvrđene pozitivne razlike između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, u iznosu od 32 hiljada EUR. Sve navedeno imalo je za rezultat da Banka na kraju 2016. godine ostvari sopstvena sredstva u iznosu od 7.177 hiljade EUR.

Na osnovu predhodno definisanih sopstvenih sredstava, izvršen je obračun kapitala i koeficijenta solventnosti, koji je na 31.12.2016. godine iznosio 30,43%. Navedeni koeficijent solventnosti je pokazatelj da Banka dobro kapitalizovana i da ima kapital koji je višestruko veći od minimuma koji je propisan Zakonom o bankama.

Banka je usvojila budžet za period 2017. - 2019. godina, kojim se planiraju pojedine bilansne pozicije - krediti, depoziti, ispravke vrijednost, kapital idr. Na osnovu usvojenog plana poslovanja za navedeni trogodišnji period pripremljen je i plan upravljanja kapitalom. Osnovna pretpostavka na kojoj se zasniva planiranje kapitala jeste dokapitalizacija Banke u 2018. godini. Naime, Planom budžeta je predviđeno da će se akcionarski kapital Banke u 2018. godini uvećati za 10 milioana EUR. Dokapitalizacija će biti izvršena od strane matične banke, koja je vlasnik Banke u procentu od 100%, u cilju stvaranja pretpostavki za efikasno poslovanje Banke u dužem vremenskom periodu. Dodatni kapital će biti opredijeljen sa ciljem da se podrži rast Banke i kreditnog portfolija i osigura nivo kapitala koji je adekvatan nivou rizika kojima će Banka biti izložena u svom poslovanju.

Pretpostavke na kojima se zasniva projekcija koeficijenta solventnosti za 2017. godinu su sljedeće:

- Banka će u manjoj mjeri biti izložena riziku zemlje, jer je početna orijentacija plasiranja slobodnih novčanih sredstava u banke u inostranstvu u cilju kreiranja prihodonosne aktive zamijenjena kreditiranjem pravnih i fizičkih lica u Crnoj Gori. Izloženost po osnovu rizika zemlje umanjena je dospijućem kredita koji su odobreni kompanijama iz Republike Turske;
- Banka nema knjigu trgovanja i u minimalnoj mjeri je izložena tržišnim rizicima (devizni rizik) te stoga nije opredijeljen kapital za pokriće ove vrste rizika. Izloženost Banke deviznom riziku je minimalna i neto devizna pozicija ni u jednom trenutku dosadašnjeg poslovanja Banke nije prelazila 2% sopstvenih sredstava te stoga Banka nije ni planirala izdvajanje kapitala za tržišne (devizni) rizike;
- Banka je uspostavila dobre poslovne odnose sa Minisatarstvom Finansija Crne Gore i plasirala određena sredstva u vidu kreditnih aranžmana. Prilikom projektovanja potrebnog kapitala za kreditni rizik ovim izloženostima je dodijeljen ponder rizika 0%. Takođe, Banka ima ulaganje u hartije od vrijednosti države Crne Gore koje se ponderišu istim ponderom, što u konačnom rezultira manjom potrebom za kapitalom za pokriće izloženosti kreditnom riziku.
- Banka će i u narednom periodu zadržati visok nivo koeficijenta solventnosti, koji će biti iznad zakonom propisanog nivoa, uvažavajući faktore osjetljivosti na rizike kojima je Banka izložena u svom poslovanju i rizični profil Banke. Prethodno opisane aktivnosti trebaju da za rezultat imaju koeficijent solventnosti od 15,32% na dan 31.12.2017. godine, koji kao relativni pokazatelj izloženosti Banke rizicima u poslovanju ukazuje na to da je kapital Banke adekvatan njenom rizičnom profilu. Povećanjem kapitala za 10 miliona EUR, koje je planirano za 2018. godinu, dodatno će se ojačati kapitalna adekvatnost i osigurati sigurno poslovanje Banke u budućem periodu.

5.3. *Potrebni kapital za kreditni rizik za sve kategorije izloženosti*

Svaku izloženost po osnovu stavki bilansa (sa izuzetkom izloženosti koje predstavljaju odbitnu stavku od sopstvenih sredstava i izloženosti za koje se potrebni kapital izračunava primjenom metodologija za izračunavanje potrebnog kapitala za tržišne rizike) Banka razvrstava u jednu od sledećih kategorija (sa odgovarajućim ponderom rizika):

- Vrsta izloženosti
- 1 izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama
  - 2 izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave
  - 3 Izloženosti prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzećima
  - 4 izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama
  - 5 izloženosti prema međunarodnim organizacijama
  - 6 izloženosti prema institucijama
  - 7 izloženosti prema privrednim društvima
  - 8 izloženosti prema fizičkim licima i preduzetnicima
  - 9 izloženosti obezbijedene nepokretnostima
  - 10 izloženosti prema neurednim dužnicima
  - 11 visokorizične izloženosti
  - 12 izloženosti u obliku pokrivenih obveznica
  - 13 izloženosti po osnovu sekjuritizacijskih pozicija
  - 14 ratkoročne izloženosti prema institucijama i privrednim društvima
  - 15 izloženosti po osnovu ulaganja u otvorene investicione fondove
  - 16 ostale izloženosti

Odlukom je detaljno definisano koliki ponder rizika nosi svaka od navedenih kategorija izloženosti, pri čemu se svaka od kategorija dalje dijeli na podkategorije s aspekta pondera rizika, koji u zavisnosti od određenih faktora mogu značajno da variraju unutar određene kategorije (opseg pondera po kategorijama izloženosti je dat za svaku od kategorija izloženosti).

Potrebni kapital za kreditne rizike za sve kategorije izloženosti se dobija dijeljenjem ukupne rizikom ponderisane aktive i ponderisanih vanbilansnih stavki sa 10.

Na 31.12.2016. godine, ponderisana bilansna aktiva je iznosila 19.613 hilj. EUR, dok je ponderisana vanbilansna aktiva 1.170 hilj. EUR.

Dakle, potrebni kapital za kreditni rizik je iznosio 2.078 hilj. EUR.

U postupku procjene adekvatnosti internog kapitala Banka sagledava rezidualni rizik kao podkategoriju kreditnog rizika, koji proizilazi iz toga što Banka koristi materijalne i nematerijalne kreditne zaštite. Kod materijalne kreditne zaštite, Banka koristi finansijski kolateral (deponovinu gotovinu i druge instrumente koji se mogu smatrati gotovinom), kao i ostale oblike materijalne kreditne zaštite. Od oblika nematerijalne kreditne zaštite, Banka koristi garancije i kontragarancije. Banka ne koristi kreditne derivate kao oblik kreditne zaštite, niti namjerava da ih koristi u narednom periodu.

Banka je usvojila metodologiju utvrđivanja potrebnog kapitala za rezidualni rizik, koja se zasniva stresnim testiranjima. Banka koristi stres test na ponderisanu bilansnu aktivu (na način da se ukupna vrijednost kolaterala koji se odnose na stambene i poslovne nekretnine, umanju za 10%, i nakon toga izračuna ukupna ponderisana bilansna aktiva).

Razlika između ukupne ponderisane bilansne aktive na izvještajni datum i ukupne ponderisane bilansne aktive nakon primjene stres testa predstavlja minimalni potrebni kapital za rezidualni rizik. Na osnovu prethodno definisanog stresnog testiranja utvrđen je potrebni kapital za rezidualni rizik u iznosu od 6 hiljada EUR.

Banka sagledava rizik koncentracije kao podvrstu kreditnog rizika. Banka je razvila metodologiju za utvrđivanje i mjerenje izloženosti riziku koncentracije. Obzirom da rizik koncentracije nije obuhvaćen regulatornim zahtjevom za kapitalom, Banka na osnovu internog modela vrši procjenu i obračun internog kapitalnog zahtjeva za rizik koncentracije.

Rizik koncentracije se mjeri u apsolutnom i relativnom iznosu u odnosu na ukupni portfolio i ukupne obaveze. Koncentracija je najviše prisutna u segment kredita i segment depozita. Izloženost Banke riziku koncentracije uslovljena je prije svega malom osnovicom kreditnog portfolija i malom bazom deponenata.

Na osnovu prethodno definisane metodologije izvršeno je utvrđivanje kapitala za rizik koncentracije kako na strani kredita tako i na strani depozita. Po osnovu koncentracije kredita Banka je izdvojila 242 hiljade EUR internog kapitala, dok je po osnovu koncentracije na strani depozita izdvojeno 104 hiljade EUR internog kapitala. Ukupni izdvojeni interni kapital za pokriće izloženosti riziku koncentracije na dan 31.12.2016. godine iznosi 346 hiljada EUR.

5.4. Potrebni kapital za tržišne rizike

Za izračunavanje potrebnog kapitala za tržišne rizike Banke koristi pristup propisan od strane Centralne banke. Razlog korišćenja pristupa propisanog od strane Centralne banke je taj što je Banka svjesna ograničenja koja stoje pred njoj s aspekta njene veličine, mogućnosti za razvoj naprednijih pristupa i metodologija od onih propisanih regulativom, ali prvenstveno procjene da Banka s obzirom na nivo izloženosti tržišnim rizicima smatra da nema potrebu za kompleksnijim metodima proračuna kapitala za tržišne rizike od onih propisanih Odlukom o adekvatnosti kapitala.

Banka nema trgovačku knjigu, niti ima namjeru da u narednom periodu ulazi u poslove koji bi iziskivali istu, zbog čega ne izdvaja potrebni kapital za pozicijske tržišne rizike. Kao posljedica toga, Banka vrši utvrđivanje potreba za kapitalom samo za devizni rizik. Pored toga, Banka se ne bavi sa neizmirenim transakcijama i slobodnim isporukama, što znači da nije izložena riziku poravnjanja. Takođe, Banka se ne bavi poslovima sa finansijskim derivatima, kreditnim derivatima, repo i reverse repo ugovorima po kojima bi bila izložena riziku druge ugovorne strane.

5.5. Potrebni kapital za operativne rizike

Za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik Banka koristi jednostavni metod propisan Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka. Potrebni kapital za operativni rizik izračunava se tako što se osnovica za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik, pomnoži sa koeficijentom 0,15 i dobijeni iznos uveća za 25%. Osnovicu za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik predstavlja prosjek neto kamatonosnih i neto nekamatonosnih prihoda za tri prethodne uzastopne poslovne godine, osim u slučaju godine za koju je zbir neto kamatonosnih i neto nekamatonosnih prihoda banke negativan (ta godina isključuje se iz izračunavanja). Banka je za obračun potrebnog kapitala za operativni rizik koristila prosjek neto kamatonosnih i neto nekamatonosnih prihoda za dvije

prethodne poslovne godine (2015. i 2016. godina), obzirom na činjenicu da je sa operativnim radom počela u 2015. godini.

Obračun potrebnog kapitala na dan 31.12.2016. godine dat je u sljedećoj tabeli:

	2015	2016			
Prihodi od kamata	60	916			
Rashodi od kamata	-1	-216			
Neto	59	700			
Prihodi od naknada	9	89			
Rashodi od naknada	-65	-46			
Neto	-56	43			
Ostali prihodi		0			
Ostali rashodi	-2	-29			
Neto	-2	-29			
Ukupno:	1	714			
Ukupno	Osnovica	Koeficijent	Iznos	Povećanje za 25%	Potrebni kapital za operativni rizik
715	358	0,15	54	125%	67

5.6. Potreban kapital za rizik zemlje

Potrebni kapital za rizik zemlje utvrđuje se na način da se ukupna neto izloženost prema dužnicima iz zemalja klasifikovanih u određene rizične kategorije ponderiše odgovarajućim ponderima rizika, tako što se za nerizične zemlje koristi ponder 0%, zemlje niskog rizika 50%-100%, zemlje srednjeg rizika 150%-250%, zemlje visokog rizika - minimalno 300%. Ukupan zbir ponderisanih neto izloženosti za sve zemlje dužnika, podijeljen sa 10, predstavlja potreban kapital Banke za rizik zemlje. Potreban kapital za rizik zemlje na dan 31.12.2016. godine iznosi EUR 2.129 hiljada.

5.7. Potreban kapital za druge rizike

Banka je procjenu potrebnog kapitala za ostale rizike vršila mjerenjem izloženosti Banke riziku likvidnosti, riziku kamatne stope, rezidualnom riziku, riziku koncentracije, strateškom riziku i riziku zemlje.

Banka nije vršila obračun potrebnog kapitala za pokriće izloženosti riziku likvidnosti, smatrajući da se izloženost ovom riziku bolje može minimizirati efikasnim upravljanjem i kontrolisanjem rizika likvidnosti, formiranjem sekundarnih rezervi likvidnosti, definisanjem preciznih koraka postupanja u uslovima ugrožene likvidnosti prije nego kapitalom. S obzirom da Banka ima visoku likvidnu poziciju, te da nije bilo deficita likvidnosti tokom prethodnog perioda, nije bilo izdvajanja potrebnog kapitala za rizik likvidnosti. Banka za sada ne izdvaja interni kapital po ovom osnovu, polazeći od same prirode likvidnosti i potrebe za slobodnim novčanim sredstvima sa jedne, odnosno prirode kapitala sa druge strane.

Banka kontinuirano prati poziciju likvidnosti na bazi očekivanih poznatih i mogućih novčanih odliva i potencijalnih novčanih priliva za njihovo pokriće, vrši analiziranje i na bazi toga, prognoziranje trendova i budućih događaja u makroekonomskom okruženju Banke, a koji

mogu biti od bitnog značaja za planiranje optimalne likvidnosti. Dodatno, na dnevnoj osnovi vrši se monitoring usklađenosti koeficijenta minimalne likvidnosti u skladu sa zakonskom regulativom. ALCO komitet Banke je odgovoran za upravljanje likvidnošću na operativnom nivou. ALCO analizira likvidnost i solventnost Banke, analizira kretanja na tržištu, razmatra izvještaje i informacije, prati usaglašenost sa zakonskom regulativom i dr.

Banka kao članica Ziraat Grupe ima pristup *interbank (intergroup) money market* tržištu, gdje u veoma kratkom vremenskom roku može da obezbijedi likvidna novčana sredstva u vidu pozajmica od matične banke ili od neke druge banke članice Ziraat Grupe. Ova činjenica značajno utiče na likvidnu poziciju Banke i na umanjenje izloženosti riziku (ne)likvidnosti i eliminisanje potrebe za izdvajanjem internog kapitala za rizik likvidnosti.

Banka mjeri uticaj **rizika kamatne stope** na promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige, korišćenjem standardizovanog kamatnog šoka, koji predstavlja paralelno pomjeranje – pozitivno i negativno kamatnih stopa na referentnoj krivulji prinosa za 200 baznih bodova, za svaku značajnu valutu pojedinačno, odnosno po ostalim valutama ukupno. Kod obračuna potrebnog kapitala za rizik kamatne stope iz bankarske knjige osnovicu predstavlja ukupna rizikom ponderisana pozicija bankarske knjige. Standardizovani kamatni šok uzima u obzir ročnost svih pozicija i njihovo modifikovano trajanje. Osnovica dobijena korišćenjem standardizovanog kamatnog šoka (zbir neto pozicija značajnih i ostalih valuta) se množi sa ponderom od 10% (kao kod deviznog rizika), na koji se način dobija iznos potrebnog kapitala za rizik kamatne stope iz bankarske knjige. Potrebni interni kapital za pokriće izloženosti riziku kamatne stope iz bankarske knjige, izračunat na prethodno opisani način primjenom standardizovanog kamatnog šoka, na dan 31.12.2016. godine iznosi 56 hiljada EUR.

Rezidualni rizik predstavlja podkategoriju kreditnog rizika i odnosi se na rizik da su priznato mjerenje rizika i tehnike za ublažavanje koje koristi Banka manje efikasni nego što se očekivalo Banka prepoznaje rezidualni rizika kao rizik koji je materijalno značajan i želi njime aktivno da upravlja, polazeći od činjenice da je značajan dio kreditnog portfolija Banke pokriven nekretninama ili bankarskim garancijama, kao i da promjena cijena nekretnina može uticati na ukupnu rizikom ponderisanu aktivu. Banka je usvojila metodologiju utvrđivanja potrebnog kapitala za za ovu vrstu rizika, koja se zasniva stresnim testiranjima. Na osnovu stresnog testiranja utvrđen je potrebni interni kapital za rezidualni rizik u iznosu od 6 hiljada EUR.

Banka sagledava rizik koncentracije kao podvrstu kreditnog rizika. Rizik koncentracije se mjeri u apsolutnom i relativnom iznosu u odnosu na ukupni portfolio i ukupne obaveze. Koncentracija je najviše prisutna u segment kredita i segment depozita.

U cilju identifikovanja rizika koncentracije, Banka redovno prati i analizira sledeće segmente portfolija:

- Izloženost prema 10 najvećih dužnika /ukupnom portfoliju pravnih lica;
- Izloženost po djelatnostima;
- Pojedinačno velike izloženosti;
- Izloženosti prema povezanim licima;
- Izloženost prema pružaocima nematerijalne kreditne zaštite;
- Odnos kredita i depozita;
- Koncentracija depozita najvećih deponenata.

Banka je razvila metodologiju za utvrđivanje i mjerenje izloženosti riziku koncentracije. Obzirom da rizik koncentracije nije obuhvaćen regulatornim zahtjevom za kapitalom, Banka na osnovu internog modela vrši procjenu i obračun internog kapitalnog zahtjeva za rizik koncentracije.

Banka koristi Herfindahl-Hirschman index (HHI) za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za rizik koncentracije.

Banka, odluku o izdvajanju dodatnog kapitala po osnovu rizika koncentracije na strani kredita donosi u zavisnosti od učešća sume velikih izloženosti (>10% sopstvenih sredstava Banke) u ukupnoj izloženosti Banke, na dan za koji obračunava interni kapitalni zahtjev. Ukoliko je ovo učešće veće od 20%, rizik koncentracije smatra se materijalno značajnim i uključuje se u proces interne procjene adekvatnosti kapitala.

Prilikom obračuna internog kapitala za rizik koncentracije na strani kredita, Banka koristi Obrazac VI-LPB - Izvještaj o izloženostima banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica (>10% sopstvenih sredstava Banke), dok osnovu za utvrđivanje koncentracije na strani depozita predstavlja izvještajni obrazac M-NDEP - Izvještaj o najvećim deponentima anke – 50 najvećih deponenata (pravna i fizička lica).

Prilikom obračuna internog kapitala za rizik koncentracije na strani depozita, Banka koristi Obrazac M-NDEP – Izvještaj o najvećim deponentima banke – 50 najvećih deponenata (pravna i fizička lica). HHI, kao osnov za izračunavanje internog kapitala za rizik koncentracije depozita, predstavlja sumu kvadrata svih procentualnih učešća depozita (oročeni i depoziti po viđenju) 50 najvećih deponenata Banke u ukupnom iznosu depozita.

Dobijeni HHI index se u zavisnosti od iznosa raspoređuje u jednu od tri kategorije (niska, umjerena i visoka koncentracija), kojima je definisan iznos potrebnog kapitala za rizik koncentracije koji će Banka izdvaja kao odogovarajući procenat od kapitala potrebnog za pokriće kreditnog rizika.

Na osnovu prethodno definisane metodologije izvršeno je utvrđivanje potrebnog kapitala za rizik koncentracije, kako na strani kredita tako i na strani depozita. Po osnovu koncentracije kredita Banka je izdvojila 242 hiljade EUR internog kapitala, dok je po osnovu koncentracije na strani depozita izdvojeno 104 hiljade EUR internog capital. Ukupni izdvojeni interni kapital za pokriće izloženosti riziku koncentracije na dan 31.12.2016. godine iznosi 346 hiljada EUR.

Banka je kao materijalno značajan identifikovala strateški rizik. Strateški rizik je postojeći ili potencijalni rizik u odnosu na prihode i kapital koji proizilazi iz promjena u poslovnom okruženju i iz nepovoljnih poslovnih odluka, neodgovarajuće implementacije odluka i nedostatka adekvatnog odgovora na promjene u poslovnom okruženju. Za utvrđivanje potrebnog kapitala za strateški rizik Banka primjenjuje jednostavni pristup izračunavanju internog kapitala koji je definisan Odlukom o adekvatnosti kapitala i za pokriće izloženost strateškom riziku izdvaja interni kapital u iznosu od 5% minimalno potrebnog regulatornog kapitala. Interni kapital za strateški rizik izračunat na ovaj način, na 31.12.2016. godine iznosi 146 hiljade EUR.

Banka je kao materijalno značajan rizik identifikovala i rizik zemlje. Rizik zemlje proizilazi iz mogućnosti ostvarivanja gubitaka zbog nemogućnosti naplate potraživanja od pravnih ili fizičkih lica sa sjedištem (prebivalištem) izvan Crne Gore. Razlozi za nemogućnost naplate

potraživanja kod rizika zemlje se ne odnose na finansijsku situaciju dužnika, već leže u političkom, društvenom i ekonomskom ambijentu zemlje u kojoj se nalazi sjedište (prebivalište) dužnika.

Odluka da se rizik zemlje ocijeni kao materijalno značajan proizilazi iz činjenice da je Banka subsidijar bankarske grupe iz Republike Turske te je samim tim usmjerena na saradnju sa ovom državom i klijentima koji dolaze iz iste. Banka u svom portfoliju na dan 31.12.2016. godine ima kredite i garancije koji su odobreni fizičkim i pravnim licima iz ove zemlje. Pored navedenog, Banka ima u svom portfoliju i kredit koji je odobren jednom pravnom licu iz Bosne i Hercegovine i po tom osnovu je utvrđen kapital za pokriće riziku zemlje. Ipak treba istaći da se ne očekuje značajno povećanje izloženosti riziku zemlje u budućem periodu, jer Banka želi dominantno da poslje na tržištu u Crnoj Gori i da servisira potrebe svojih klijenata koji posluju u Crnoj Gori.

Banka je usvojila Politiku za upravljanje rizikom zemlje, kojom je definisana i metodologija za utvrđivanje potrebnog kapitala za rizik zemlje. Iznosa potrebnog internog kapitala za rizik zemlje, utvrđen na osnovu rezultata stresnog testiranja, na dan 31.12.2016. godine iznosi 339 hiljada EUR.

6. Kreditni rizik

6.1. Definicija dospjelih nenaplaćenih potraživanja i nekvalitetne aktive (aktiva klasifikovana u kategoriju „C” ili niže)

Dospjelim nenaplaćenim potraživanjima se smatraju sva obračunata potraživanja po odobrenim plasmanima koja nijesu naplaćena na dan dospijeća.

Nekvalitetna aktiva predstavlja aktivu koja je u skladu sa odredbama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom klasifikovana u kategoriju “C” ili niže (“D” i “E”).

Rezervacije za potencijalne gubitke Banka utvrđuju se u skladu sa odredbama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama (i njenim izmjenama i dopunama) i internom Kreditnom politikom, odnosno na osnovu urađene finansijske analize komitenta, kvaliteta založenog obezbjeđenja, odnosno dana kašnjenja i sl.

6.2. Opis metoda usvojenih za utvrđivanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke/ispravki vrijednosti

Upravljanje kreditnim rizikom predstavlja dio poslovne politike Banke i može se definisati kao funkcija Banke koja, u načelu, podrazumjeva skup sljedećih aktivnosti:

- identifikaciju izloženosti riziku za sve kategorije sredstava uz procjenu potencijalnih gubitaka,
- procjenu rizika koja obuhvata mjerenje i analizu gubitaka u prošlosti, kako bi se procjenile varijable koje će uticati na budućnost,
- kontrolu rizika u smislu smanjenja ili eliminisanja rizika gubitka primjenom svih vrsta obezbjeđenja,
- finansiranje rizika obezbjeđenjem rezervi, uključujući i osiguranje,
- razvoj administrativnih tehnika i korištenje stručnih znanja (upravljanje rizikom).
- primjenu limita,
- diversifikaciju plasmana,

- primjenu adekvatnih sredstava obezbjeđenja plasmana – kreditna zaštita.

Procjena rizika se vrši za svaki plasman i klijenta pojedinačno, s tim što je Banka dužna da najmanje jednom mjesečno vrši klasifikaciju stavki aktive i vanbilansa po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku, u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore i internim aktima Banke.

6.3. Ukupan iznos izloženosti nakon računovodstvenog prebijanja i bez uzimanja u obzir efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika, kao i prosječan iznos izloženosti tokom izvještajnog perioda, razvrstan prema različitim kategorijama izloženosti

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama ("Sl. list Crne Gore", 22/12 od 23.04.2012, 55/12 od 02.11.2012. i 57/13 od 16.12.2013.), počevši od 01. januara 2013. godine, Banka je dužna da uspostavi i primjenjuje metodologiju za procjenu obezvjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama.

Za stavke bilansne aktive i vanbilansa po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku, Banka vrši procjenu obezvrijeđenja (za stavke bilansne aktive), odnosno procjenu vjerovatnog gubitka (za vanbilansne stavke).

U skladu sa sopstvenom metodologijom, Banka je sva finansijska sredstva podijelila u grupe (portfolija) sa sličnim karakteristikama kreditnog rizika, a imajući u vidu trenutnu veličinu i strukturu kreditnog portfolija Banke, segmentacija je izvršena na: Plasmane Corporate klijentima (Pravna lica i Preduzetnici) i Plasmane Retail klijentima. Banka na dan izvještavanja utvrđuje da li je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva.

Shodno usvojenoj Metodologiji za procjenu obezvjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama, Banka utvrđuje da li postoji objektivni dokaz o umanjenju vrijednosti za sva finansijska sredstva koja smatra pojedinačno značajnim. Polazeći od veličine i prirode kreditnog portfolija, Banka pojedinačno značajnim potraživanjem smatra ukupnu bruto izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica koja je veća od 50 hiljada EUR.

Iznos obezvjeđenja u skladu sa sopstvenom metodologijom se računa kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti sredstava i sadašnje vrijednosti procijenjenih novčanih tokova diskontovanih ugovorenim efektivnom kamatnom stopom. Procjena klijenta sastoji se od procjene budućih novčanih tokova. Očekivane buduće novčane tokove čine: budući novčani tokovi iz naplate kredita i budući novčani tokovi iz naplate kolaterala.

Procjena obezvjeđenja bilansne aktive i vanbilansnih stavki na grupnoj osnovi odnosi se na: potraživanja koja pripadaju grupi malih potraživanja i potraživanja koja su pojedinačno značajna, ali za koje pojedinačno nije utvrđeno obezvjeđenje

Polazeći od kriterijuma kao što su: kreditna sposobnost korisnika kredita, urednosti dužnika u izmirivanju obaveza, kvaliteta kolaterala i drugih relevantnih faktora, Banka vrši obračun rezervacija, na mjesečnoj osnovi na stavke aktive i vanbilansa po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku.

Banka je dužna da, zavisno od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka, stavku aktive klasifikuje u jednu od slijedećih klasifikacionih grupa:

Klasifikaciona grupa A (Dobra aktiva) - klasifikuje se kredit i druga potraživanja kod kojih postoje čvrsto dokumentovani dokazi da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu (0%, do 30 dana);

Klasifikaciona grupa B (Aktiva sa posebnom napomenom), sa podgrupama B1 i B2 - klasifikuje se kredit za koji postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali taj kredit mora biti predmet posebne pažnje banke, jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu njegove naplate (B1-2%, od 31 do 60 dana, B2-7% od 61 do 90 dana).

Klasifikaciona grupa C (Substandardna aktiva), sa podgrupama C1 i C2 - klasifikuje se kredit za koji postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu (C1 - 20%, 91 do 150 dana, C2 - 40%, 151 do 270 dana).

Klasifikaciona grupa D (Sumnjiva aktiva) klasifikuje se kredit za koji je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna (70%, 271 do 365 dana) .

Klasifikaciona grupa E (Gubitak) klasifikuje se kredit koje će biti u potpunosti nenaplativ, ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

Na stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke Banka obračunava rezervacije za potencijalne gubitke, primjenom slijedećih procenata, i to: A-0%, B1-2%, B2-7%, C1-20%, C2-40%, D-70% i E-100% (100%, preko 365 dana).

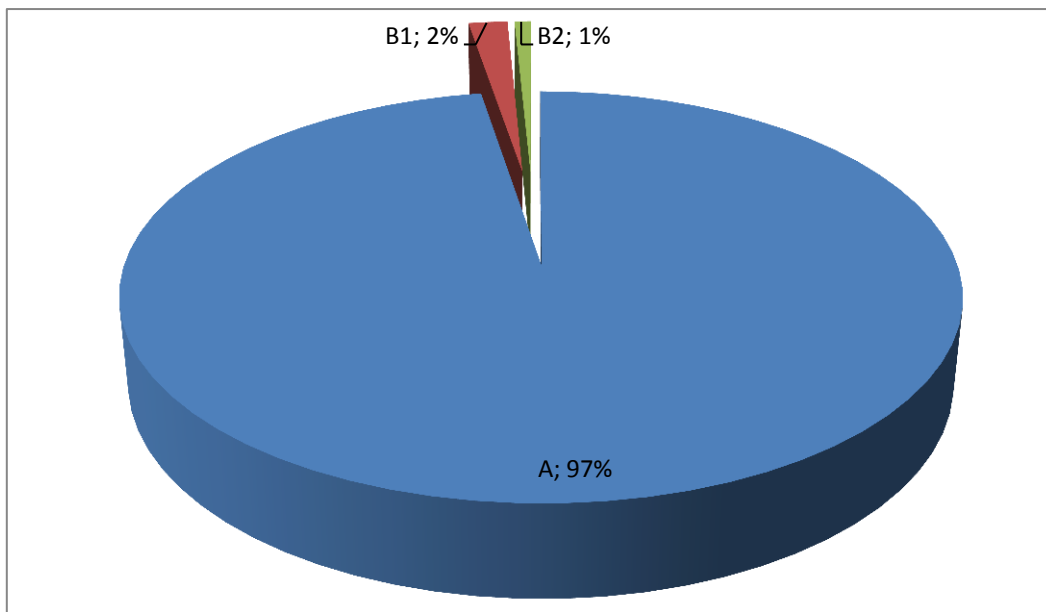
Obračun rezervacija vrši se na mjesečnoj osnovi.

Banka je dužna da utvrđuje razliku između iznosa rezervacija za potencijalne gubitke, obračunatog u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, izračunatog primjenom sopstvene metodologije. Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke predstavlja odbitnu stavu od sopstvenih sredstava Banke.

Struktura kreditnog portfolia na dan 31.12.2016.godine:

(000 EUR)

Kreditni interni bonitetni sistem	Stanje kredita	Iznos ispravke vrijednosti	% kredita	% rezerve	Stanje kredita
Bonitetna grupa A	31.651	-20	97,38%	100%	31.631
Bonitetna grupa B 1	600	-	1,85%	0%	600
Bonitetna grupa B 2	250	-	0,77%	0%	250
Ukupno	32.501	(20)	100%	100%	32.481

6.4. Podjela izloženosti po geografskim područjima razvrstanim na bazi značajnih kategorija izloženosti banke (regioni, opštine i sl.)

Diversifikacija kreditnog portfolia Banke je cilj ka kome se teži u svim poslovnim bankama. Najvažnije dvije vrste diversifikacija koje smanjuju rizik su portfolio i geografska diversifikacija.

Diversifikacija je direktno oslonjena na potrebe i interese tržišta, odnosno na obezbjeđenje konkurentnosti sopstvene ponude na tržištu uz obavezu procjene rizičnosti aktuelne tražnje u nekom budućem periodu. Posljednje podrazumijeva interaktivan pristup u kreiranju proizvodnih i uslužnih linija Banke između službi koje prate kreditni rizik i službi koja kreiraju ponudu Banke i profilišu strukturu izvora finansiranja.

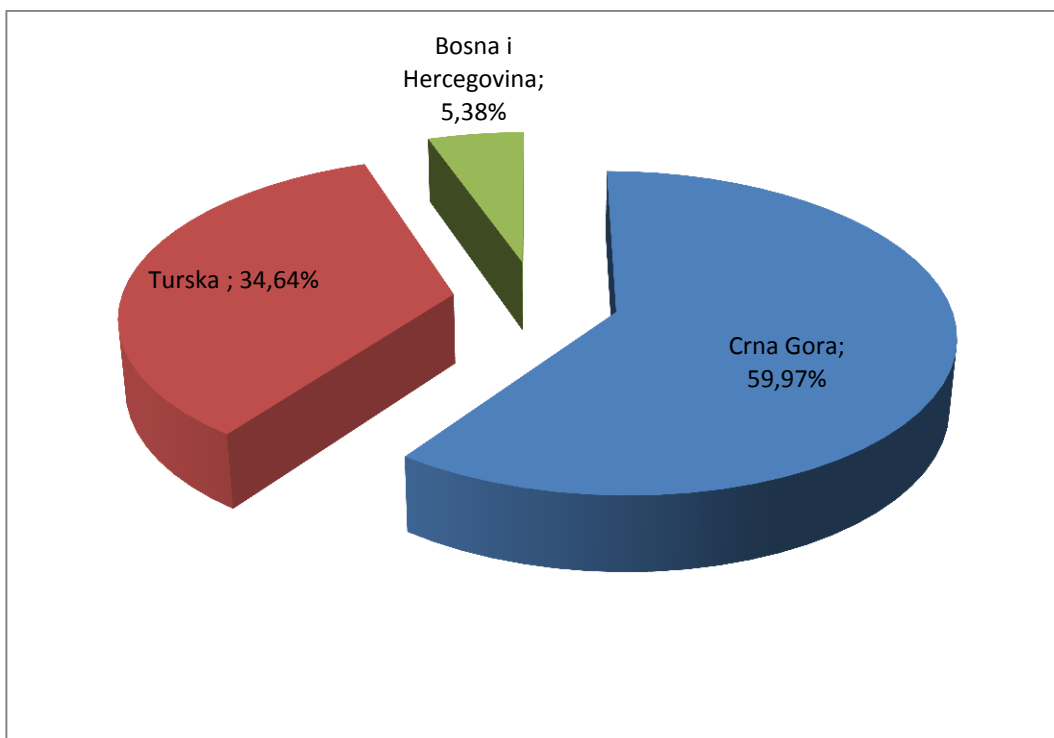
Geografska diversifikacija podrazumijeva teritorijalnu raširenost, pronalaženje klijenata u različitim državama i sredinama. Banka svoju djelatnost obavlja u ekspozituri na teritoriji Podgorice (Centralni dio Crne Gore).

Struktura portfolia po državama i geografskim regionima Crne Gore na dan 31.12.2016.godine:

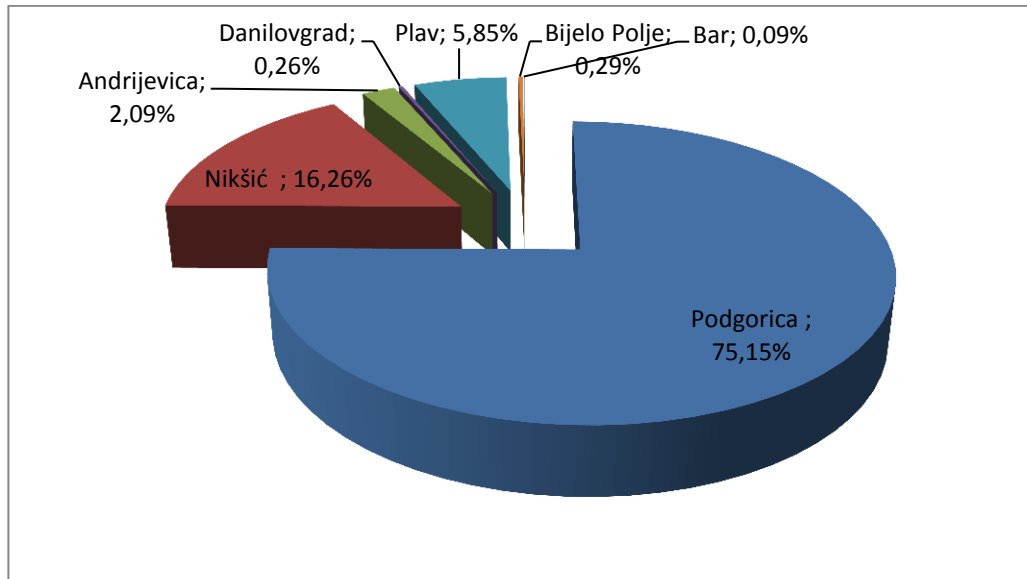
Struktura portfolija po državama:

Država	portfolio	%
Crna Gora	19.492	59,97%
Turska	11.259	34,64%
Bosna i Hercegovina	1.750	5,38%
Ukupno	32.501	100%

Struktura portfolia po opštinama Crne Gore na dan 31.12.2016.godine:

Opština	portfolio	%
Podgorica	14.648	75,15%
Nikšić	3.170	16,26%
Andrijevica	408	2,09%
Danilovgrad	51	0,26%
Plav	1.140	5,85%
Bijelo Polje	57	0,29%
Bar	18	0,09%
Ukupno	19.492	100%

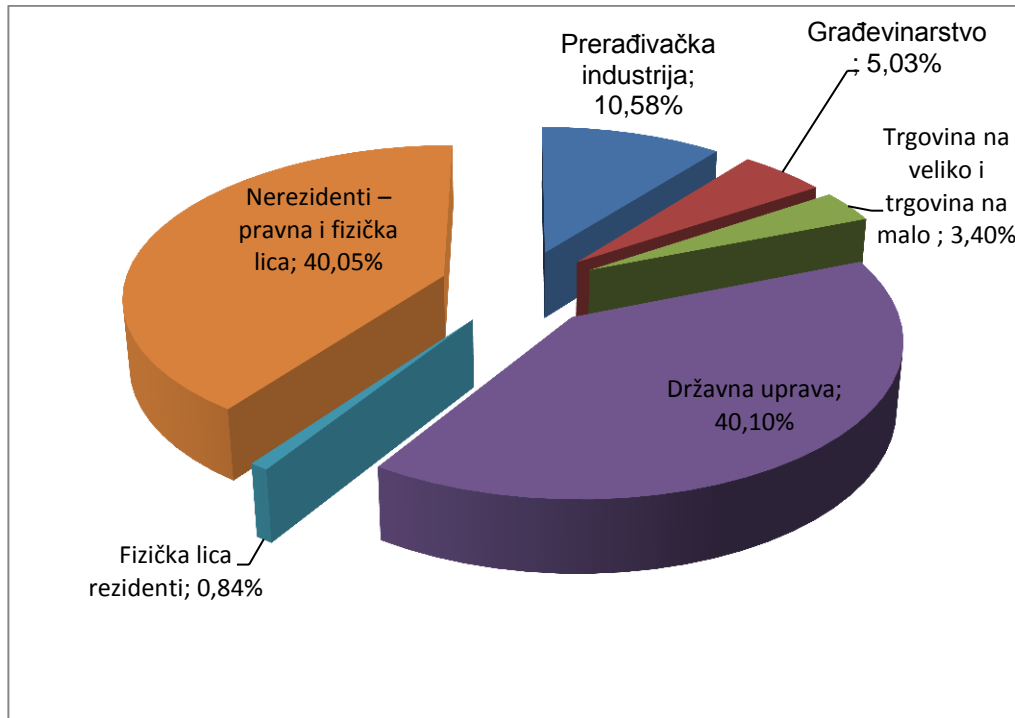

6.5. Podjela izloženosti prema vrsti djelatnosti ili tipovima drugih ugovornih strana, razvrstana na kategorije izloženosti

Ziraat Bank Montenegro AD nastoji diverzifikovati izloženost po djelatnostima. Banka je objektivno zavisna od privredne aktivnosti koja se odvija na teritoriji Crne Gore.

Struktura kredita po djelatnostima na dan 31.12.2016.godine:

	2016			
Sektorska analiza kredita	Bruto krediti	Ispravke vrijednosti	Neto krediti	%
Prerađivačka industrija	3.435	-	3.435	10,58%
Građevinarstvo	1.642	-7	1.635	5,03%
Trgovina na veliko i trgovina na malo	1.111	-6	1.105	3,40%
Državna uprava	13.030	-6	13.024	40,10%
Fizička lica rezidenti	274	-	273	0,84%
Nerezidenti – pravna i fizička lica	13.009	-	13.009	40,05%
Ukupno	32.501	-19	32.481	100%

7. Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti

Banka u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala izračunava potrebni kapital za kreditni rizik primjenom standardizovanog metoda.

Prema Odluci o izvještajima koji se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore u skladu sa Zakonom o bankama i Članom 5. istoimene Odluke, Banka priprema i dostavlja izvještaje o potrebnom kapitalu za kreditni rizik (obraci: PBA i PVB). Ovi izvještaji su u funkciji izračuna potrebnog kapitala za kreditni rizik.

U nastavku slijede pomenuti izvještaji u njihovoj izvornoj formi.

Obrazac PBA- Izvještaj o ponderisanoj bilansnoj aktivi

Naziv potraživanja	Bruto izloženosti	Rezervacije (veći iznos ili obračunate rezervacije ili ispravke vrij.)	Iznos izloženosti	Rizikom ponderisani iznos izlož.	Pozicija
	1	2	3=1-2	4	5
Ponder 0%					
1	Izloženost prema Evropskoj centralnoj banci		0	0	1
2	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 1		0	0	2
3	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate izvozne kreditne agencije sa stepenom kreditnog kvaliteta 0 i 1		0	0	3
4	Izloženost prema centralnoj vladi u Crnoj Gori i CBCG		0	0	4
5	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama (član 25 Odluke o adekvatnosi kapitala) - u daljem tekstu: Odluka	15.644	15.644	0	5
6	Izloženost prema međunarodnim organizacijama (član 26 Odluke)		0	0	6
7	Gotovina i gotovinski ekvivalenti	514	514	0	7
8	Zlatne poluge koje se nalaze u trezoru banke ili su deponovane na drugom mjestu kao obezbjeđenje za obaveze banke		0	0	8
9	Izloženosti koje su predmet kreditne zaštite, a za koje su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 0% (član 102 stav 1, član 103 tačka 1, član 104 Odluke)		0	0	9
10	Dio izloženosti koji je pokriven priznatom garancijom i drugim oblicima nematerijalne kreditne zaštite za koju su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 0% u skladu sa članom 119 Odluke		0	0	10
Ponder 10%					
1	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica za koje su ispunjeni uslovi iz člana 45, tačka 1		0	0	11
2	Izloženosti koje su predmet kreditne zaštite, a za koje su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 10% (član 102 stav 2, član 103 tačka 2 Odluke)		0	0	12
Ponder 20%					
1	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 2		0	0	13
2	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate izvozne kreditne agencije sa stepenom kreditnog kvaliteta 2		0	0	14

Naziv potraživanja		Bruto izloženosti	Rezervacije (veći iznos ili obračunate rezervacije ili ispravke vrij.)	Iznos izloženosti	Rizikom ponderisani iznos izlož.	Pozicija
		1	2	3=1-2	4	5
3	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 1			0	0	15
4	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća do tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 1,2 ili 3	1.070		1.070	214	16
5	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća do tri mjeseca (ili ponder rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vladi u kojoj je sjedište te institucije, ukoliko je veći)			0	0	17
6	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica za koje su ispunjeni uslovi iz člana 45, tačka 2			0	0	18
7	Izloženost prema privrednim društvima za koje banka koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 1			0	0	19
8	Kratkoročne izloženosti prema institucijama i privrednim društvima za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 1(član 51 Odluke)			0	0	20
9	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 1(član 52 Odluke)			0	0	21
10	Izloženosti pozicija u sekjuritizaciji sa stepenom kreditnog kvaliteta 1(član 154 Odluke)			0	0	22
11	Gotovina na putu			0	0	23
12	Dio izloženosti koji je obezbijeđen do visine tržišne vrijednosti priznatog kolaterala ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 101 za primjenu pondera 20%			0	0	24
13	Dio izloženosti koji je pokriven priznatom garancijom i drugim oblicima nematerijalne kreditne zaštite za koju su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 20% u skladu sa članom 119 Odluke			0	0	25

Naziv potraživanja	Bruto izloženosti	Rezervacije (veći iznos ili obračunate rezervacije ili ispravke vrij.)	Iznos izloženosti	Rizikom ponderisani iznos izlož.	Pozicija	
	1	2	3=1-2	4	5	
Ponder 35%						
1	Izloženosti obezbijedene stambenim nepokretnostima za koje su ispunjeni uslovi iz člana 37 Odluke	170		170	60	26
2	Izloženost banke nastala po osnovu ugovora o lizingu čiji je predmet stambena nepokretnost ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 37 stav 2 Odluke			0	0	27
Ponder 50%						
1	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 3			0	0	28
2	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate izvozne kreditne agencije sa stepenom kreditnog kvaliteta 3			0	0	29
3	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 2 ili 3			0	0	30
4	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća do tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 ili 5	79		79	40	31
5	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca (ili ponder rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vladi u kojoj je sjedište te institucije, ukoliko je veći)	1.140	6	1.134	567	32
6	Izloženost prema privrednim društvima za koje banka koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 2			0	0	33
7	Izloženosti obezbijedene hipotekom ili fiducijom na poslovnoj nepokretnosti u Crnoj Gori do 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti (član 38 stav 1 tačka 1 Odluke)	114		114	57	34

Naziv potraživanja		Bruto izloženosti	Rezervacije (veći iznos ili obračunate rezervacije ili ispravke vrij.)	Iznos izloženosti	Rizikom ponderisani iznos izlož.	Pozicija
		1	2	3=1-2	4	5
8	Izloženost banke nastala po osnovu ugovora o lizingu čiji je predmet poslovna nepokretnost do 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 38 stav 3 Odluke			0	0	35
9	Izloženosti ili djelovi dospjele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji su obezbijedeni nepokretnostima iz člana 35 stav1 tačka 1i 2Odluke, za koje su ispunjeni uslovi iz člana 42 stav 4			0	0	36
10	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica za koje su ispunjeni uslovi iz člana 45, tačka 3			0	0	37
11	Kratkoročne izloženosti prema institucijama za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 2(član 51 Odluke)			0	0	38
12	Kratkoročne izloženosti prema privrednim društvima za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 2(član 51 Odluke)			0	0	39
13	Izloženosti koje su u potpunosti obezbijedene hipotekom ili fiducijom nad poslovnim nepokretnostima na teritoriji zemalja članica EU (djeluu izloženosti utvrđenom u skladu sa članom 39 Odluke)			0	0	40
14	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 2 (član 52 Odluke)			0	0	41
15	Izloženosti pozicija u sekjuritizaciji sa stepenom kreditnog kvaliteta 2 (član 154 Odluke)			0	0	42
16	Dio izloženosti koji je obezbijeden do visine tržišne vrijednosti priznatog kolaterala ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 101 za primjenu pondera 50%			0	0	43
17	Dio izloženosti koji je pokriven priznatom garancijom i drugim oblicima nematerijalne kreditne zaštite za koju su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 50% u skladu sa članom 119 Odluke	4.240		4.240	2.120	44
Ponder 75%						
1	Izloženost prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima (ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 34 Odluke)			0	0	45
Ponder 100%						
1	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 i 5	1.107		1.107	1.107	46
2	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate izvozne kreditne agencije sa stepenom kreditnog kvaliteta 4,5 i 6			0	0	47

Naziv potraživanja		Bruto izloženosti	Rezervacije (veći iznos ili obračunate rezervacije ili ispravke vrij.)	Iznos izloženosti	Rizikom ponderisani iznos izlož.	Pozicija
		1	2	3=1-2	4	5
3	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, za koje banka ne koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije ili izvozne kreditne agencije			0	0	48
4	Izloženost prema javnim državnim tijelima iz člana 24 stav 2 Odluke			0	0	49
5	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 ili 5			0	0	50
6	Učešće banke u kapitalu ili ulaganje u druge elemente sopstvenih sredstava druge kreditne institucije ukoliko ne predstavlja odbitnu stavku sopstvenih sredstava (član 31 Odluke)			0	0	51
7	Izloženost prema privrednim društvima za koje banka koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 3 ili 4			0	0	52
8	Izloženost prema privrednim društvima za koje ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije pod uslovima iz člana 32 stav 2 Odluke	2.195	12	2.183	2.183	53
9	Izloženosti obezbijedene hipotekom ili fiducijom na poslovnoj nepokretnosti u Crnoj Gori koja prelazi 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti (član 38 stav 1 tačka 2 Odluke)	9		9	9	54
10	Izloženost banke nastala po osnovu ugovora o lizingu čiji je predmet poslovna nepokretnost koja prelazi 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 38 stav 3 Odluke			0	0	55
11	Ostale izloženosti obezbijedene nepokretnostima (koje ne ispunjavaju uslove za razvrstavanje u neku od kategorija iz člana 35, stava 1, tačka 1 i 2)	850	32	818	818	56
12	Izloženosti ili djelovi dospjele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji nijesu obezbijedeni kolateralom, ukoliko izdvojene rezerve za potencijalne kreditne gubitke prelaze 20% neobezbijeđenog dijela ukupne izloženosti			0	0	57
13	Izloženosti ili djelovi dospjele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji su obezbijedeni nepokretnostima iz člana 35 stav1 tačka 1i 2 Odluke umanjnim za rezervacije za potencijalne gubitke(član 42 stav 3 Odluke)			0	0	58
14	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica za koje su ispunjeni uslovi iz člana 45, tačka 4			0	0	59
15	Kratkoročne izloženosti prema institucijama za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 3 (član 51 Odluke)			0	0	60

Naziv potraživanja		Bruto izloženosti	Rezervacije (veći iznos ili obračunate rezervacije ili ispravke vrij.)	Iznos izloženosti	Rizikom ponderisani iznos izlož.	Pozicija
		1	2	3=1-2	4	5
16	Kratkoročne izloženosti prema privrednim društvima za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 3 (član 51 Odluke)			0	0	61
17	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 3 ili 4 (član 52 Odluke)			0	0	62
18	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije (član 52 stav1 tačka 2 Odluke)			0	0	63
19	učešće u kapitalu drugih pravnih lica pravnih lica i ostalim kapitalnim ulaganjima, isključujući ulaganja koja predstavljaju odbitnu stavku pri izračunavanju sopstvenih sredstava banke(član 58 Odluke)			0	0	64
20	Materijalna imovina (zemljište, zgrade, oprema, avansi za materijalnu imovinu i materijalnu imovinu u pripremi (Član 62 Odluke)	398		398	398	65
21	Izloženosti za koje drugim odredbama ove odluke nije propisan način primjene pondera rizika član 63 Odluke)	361		361	361	66
22	Izloženosti pozicija u sekjuritizaciji sa stepenom kreditnog kvaliteta 3(član 154 Odluke)			0	0	67
23	Dio izloženosti koji je obezbijeđen do visine tržišne vrijednosti priznatog kolaterala ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 101 za primjenu pondera 100%			0	0	68
24	Dio izloženosti koji je pokriven priznatom garancijom i drugim oblicima nematerijalne kreditne zaštite za koju su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 100% u skladu sa članom 119 Odluke	11.680		11.680	11.680	69
Ponder 150%						
1	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 6			0	0	70
2	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate izvozne kreditne agencije sa stepenom kreditnog kvaliteta 7			0	0	71
3	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 6			0	0	72

Naziv potraživanja		Bruto izloženosti	Rezervacije (veći iznos ili obračunate rezervacije ili ispravke vrij.)	Iznos izloženosti	Rizikom ponderisani iznos izlož.	Pozicija
		1	2	3=1-2	4	5
4	Izloženost prema administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 6			0	0	73
5	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća do tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 6			0	0	74
6	Izloženost prema administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća do tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 6			0	0	75
7	Izloženost prema privrednim društvima za koje banka koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 5 ili 6			0	0	76
8	Izloženosti ili djelovi dospjele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji nijesu obezbijeđeni kolateralom, ukoliko izdvojene rezervacije za potencijalne kreditne gubitke ne prelaze 20% neobezbijeđenog dijela ukupne izloženosti			0	0	77
9	Visokorizične izloženosti u skladu sa članom 43 i 44 Odluke			0	0	78
10	Kratkoročne izloženosti prema institucijama za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 4,5, ili 6 (član 51 Odluke)			0	0	79
11	Kratkoročne izloženosti prema privrednim društvima za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 4,5, ili 6 (član 51 Odluke)			0	0	80
12	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 5 ili 6 (član 52 Odluke)			0	0	81
13	Izloženosti po osnovu ulaganaja u otvorene investicione fondove povezanih sa visokim rizikom (član 52, stav 2 Odluke)			0	0	82
Ponder 350%						
1	Izloženosti pozicija u sekjuritizaciji sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 (član 154 Odluke)			0	0	83
UKUPNO PONDERISANA BILANSNA AKTIVA		39.571	50	39.521	19.613	84

8. Rizik druge ugovorne strane

Rizik druge ugovorne strane predstavlja rizik od neizmirenja obaveze druge ugovorne strane u transakciji prije konačnog poravnanja novčanih tokova transakcije.

Banka nema trgovačku knjigu, pa samim tim slijedi da nije izložena rizicima koji proizilaze iz trgovačke knjige, a tu se prije svega misli na pozicijski rizik, rizik poravnanja i rizik druge ugovorne strane. Banka ne izdvaja potreban kapital za pokriće izloženosti riziku druge ugovorne strane.

9. Operativni rizik

Operativni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka u poslovanju banke, usljed neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, uključujući i neadekvatnu informacionu tehnologiju, zbog angažovanja lica izvan banke za obavljanje određenih poslova za banku, slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji mogu izložiti banku gubitku, uključujući i pravni rizik.

Za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik Banka koristi jednostavni metod propisan Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka. Potrebni kapital za operativni rizik izračunava se tako što se osnovica za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik, pomnoži sa koeficijentom 0,15 i dobijeni iznos uveća za 25%. Osnovicu za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik predstavlja prosjek neto kamatonosnih i neto nekamatonosnih prihoda za tri prethodne uzastopne poslovne godine, osim u slučaju godine za koju je zbir neto kamatonosnih i neto nekamatonosnih prihoda banke negativan (ta godina isključuje se iz izračunavanja). Banka je za obračun potrebnog kapitala za operativni rizik koristila prosjek neto kamatonosnih i neto nekamatonosnih prihoda za dvije prethodne poslovne godine (2015. i 2016. godina), obzirom na činjenicu da je sa operativnim radom počela u 2015. godini.

Obračun potrebnog kapitala na dan 31.12.2016. godine dat je u sljedećoj tabeli:

	2015	2016
Prihodi od kamata	60	916
Rashodi od kamata	-1	-216
Neto	59	700
Prihodi od naknada	9	89
Rashodi od naknada	-65	-46
Neto	-56	43
Ostali prihodi		0
Ostali rashodi	-2	-29
Neto	-2	-29
Ukupno:	1	714

Ukupno	Osnovica	Koeficijent	Iznos	Povećanje za 25%	Potrebni kapital za operativni rizik
715	358	0,15	54	125%	67

10. Trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica

Ziraat Bank Motnenegro na dan 31.12.2016. godine nema trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica.

11. Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige

Rizik kamatne stope predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka usled promjena kamatnih stopa. Predmet upravljanja rizikom kamatne stope predstavljaju sva sredstva, obaveze i vanbilansni instrumenti na čiju vrijednost utiče kamatna stopa, u potpunosti ili djelimično.

Banka kao najznačajniji rizik ocjenjuje rizik ročne neusklađenosti. Rizik ročne neusklađenosti obuhvata vremensku neusklađenost (za fiksne kamatne stope) i rizik ponovnog vrednovanja kamatnih stopa, tj. rizik ponovnog utvrđivanja cijena za imovinu, obaveze i vanbilansne stavke (za promjenljive kamatne stope). Ako Banka svoj portfolio dugoročnih kredita finansira iz kratkoročnih depozita, rast kamatnih stopa može uzrokovati pad prihoda. Rast kamatnih stopa umanjuje vrijednost portfolija dugoročnih kredita, dok s druge strane prikupljanje novih depozita po višim kamatnim stopama djeluje negativno na troškove Banke. U krajnjem, pad prihoda i rast troškova imaju za posledicu smanjenje poslovnog rezultata Banke.

Za mjerenje rizika kamatne stope kod fiksnih kamatnih stopa koristi se gap analiza, u kojoj se jasno može vidjeti razlika između osjetljive aktive i osjetljive pasive po pojedinim vremenskim periodima i ukupno. Sama razlika između osjetljive aktive i osjetljive pasive u određenom vremenskom periodu predstavlja gap dospijeća, dok zbir gapova dospijeća predstavlja kumulativni gap. Ukupni kumulativni gap predstavlja zbir svih gapova dospijeća. Odnos kumulativnih gapova i ukupnog kumulativnog gapa prema ukupnoj aktivni, pored koeficijenta osjetljivosti, predstavlja sredstvo za mjerenje izloženosti riziku kamatne stope.

Banka mjeri uticaj rizika kamatne stope na promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige, korišćenjem standardizovanog kamatnog šoka, koji predstavlja paralelno pomjeranje – pozitivno i negativno kamatnih stopa na referentnoj krivoj prinosa za 200 baznih bodova, za svaku značajnu valutu pojedinačno, odnosno po ostalim valutama ukupno. Kod obračuna potrebnog kapitala za rizik kamatne stope iz bankarske knjige osnovicu predstavlja ukupna rizikom ponderisana pozicija bankarske knjige. Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke (rizik kamatne stope iz bankarske knjige) propisano je da su banke dužne da mjere i prate uticaj rizika kamatne stope na promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige korišćenjem standardizovanog kamatnog šoka. Standardizovani kamatni šok uzima u obzir ročnost svih pozicija i njihovo modifikovano trajanje, što je za konkretnu svrhu efikasnije od gap analize primijenjene u obrascu RKS (rizik kamatne stope), kod koje se uzima u obzir ukupni kumulativni gap ili jedan od dva veća zbirna gapa po periodima dospijeća (pozitivni ili negativni). Osnovica dobijena korišćenjem standardizovanog kamatnog šoka (zbir neto pozicija značajnih i ostalih valuta) se množi sa ponderom od 10% (kao kod deviznog rizika), na koji se način dobija iznos potrebnog kapitala za rizik kamatne stope iz bankarske knjige.

Potrebni interni kapital za pokriće izloženosti riziku kamatne stope iz bankarske knjige, izračunat na prethodno opisani način primjenom standardizovanog kamatnog šoka, na dan 31.12.2016. godine iznosi 56 hiljada EUR. Iznos internog kapitala značajno je veći od iznosa koji je opredijeljen za 2015. godinu, što je u prvom redu uslovljeno porastom stavki koje su izložene riziku kamatne stope (kreditni, depoziti, hartije od vrijednosti i dr.).

12. Sekjuritizacija

Banka nema sekjuritizacijskih transakcija i izloženosti pa stoga ne objavljujemo informacije o takvim izloženostima.

13. Tehnike ublažavanja kreditnog rizika

13.1. Politike i procesi za korišćenje bilansnog i vanbilansnog netiranja

Za potrebe ublažavanja kreditnog rizika, Banka koristi materijalnu i nematerijalnu kreditnu zaštitu.

Kao oblike materijalne kreditne zaštite propisane Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka, Banka koristi finansijski kolateral i polise životnog osiguranja.

Kao oblike nematerijalne kreditne zaštite propisane pomenutom Odlukom, Banka koristi garancije i kontragarancije. U toku 2016. godine Banka je koristila nematerijalnu kreditnu zaštitu u vidu garancija izdatih od strane majke banke. Garancija ispunjava sve uslove za priznavanje nematerijalne kreditne zaštite koji su propisani Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka (članovi 91-93).

Banka ne koristi bilansno i vanbilansno netiranje kao oblike kreditne zaštite.

13.2. Politike i procesi za priznavanje i upravljanje kolateralom

Kolaterali su instrumenti obezbjeđenja bančnih potraživanja i predstavljaju sekundarni izvor naplate potraživanja nastalih po osnovu odobrenih plasmana, ukoliko izostane primaran izvor otplate duga tj. očekivani, budući novčani tok.

Banka će kao instrument obezbjeđenja svojih potraživanja koristiti jedan od sljedećih kolaterala:

1) Hipoteku koja se može uspostaviti na:

- Stambenoj nepokretnosti
- Poslovnoj nepokretnosti
- Zemljištu

2) Zalogu koja se može upisati na:

- pokretnoj imovini (motorna vozila, autobusi, teretna vozila, kamioni, oprema, mašine, plovila, osnovno stado)
- vlasničkom udjelu
- potraživanjima
- zalihama robe

3) Garanciju koja može biti izdata od strane:

- Države
- druge banke
- drugog pravnog subjekta (najčešće korporativna izdata od matične firme)

4) Založno pravo na novčanim sredstvima

5) Jemstvo

6) Cesiju

7) Mjenicu sa mjeničnim ovlašćenjem koja može biti izdata od strane:

- glavnog dužnika (fizičko ili pravno lice)
- vlasnika biznisa
- jemca ili sudužnika
- žiranta

8) Polisu životnog osiguranja

9) Administrativnu zabranu

Pri svakom odobravanju kredita ili sa kreditom izjednačenog plasmana treba ocjenjivati koja vrsta kreditne zaštite – obezbjeđenja je najpovoljnija za Banku.

Prilikom uzimanja instrumenata obezbjeđenja Banka posebno vodi brigu o aspektu njihove likvidnosti, odnosno brzini realizacije naplate u slučaju da se instrumenti naplate moraju koristiti.

Prema likvidnosti instrumenti obezbjeđenja potraživanja dijele se na:

- visoko likvidne instrumente obezbjeđenja: depoziti, neopoziva garancija prvoklasne Banke, jemstvo Budžeta Crne Gore, garancija opština i državnih fondova,
- likvidne instrumente obezbjeđenja: hartije od vrijednosti,
- prihvatljivi instrumenti obezbjeđenja: hipoteka na nepokretnoj imovini, zaloga na pokretnoj imovini, korporativno jemstvo, lično jemstvo.

13.3. Opis osnovnih vrsta kolaterala kojim se banka koristi

U cilju zaštite plasmana Banka koristi:

Hipoteka je založno pravo na nepokretnosti koje ovlašćuje povjerioca da, ako dužnik ne isplati dug o dospelosti i/ili u cjelosti, zahtijeva naplatu potraživanja putem prodaje hipotekovane nepokretnosti.

Hipoteka se može uspostaviti na:

- **Stambenoj nepokretnosti** što predstavlja kuću, stan ili dio zgrade koji je namijenjen stanovanju, kao i garaža tj. garažno mjesto zajedno sa stanom. Ovdje je važno pomenuti činjenicu da se vikendice ne smatraju stambenim nepokretnostima. Vikendicom se smatraju porodične stambene zgrade koje se u pretežnom dijelu kalendarske godine ne koriste za potrebe stanovanja.
- **Poslovnoj nepokretnosti** koja obuhvata zgrade i djelove zgrada koji su namijenjeni poslovnim aktivnostima, kao što su razna postrojenja, proizvodne hale, skladišta, magacini, hoteli, kancelarijski prostor i sl.
- **Zemljištu**

Zaloga je instrument obezbjeđenja kojim se dužnik (zalagodavac) obavezuje prema povjeriocu (zalogoprimcu) da mu preda neku pokretnu stvar iz koje bi se mogao naplatiti prodajom, ako mu potraživanje ne bude isplaćeno po dospelosti. Kod prihvatanja pokretne imovine kao kolaterala neophodno je da se izvrši provjera eventualnog postojanja založnog prava na pokretnoj imovini u Registru zaloga. U slučaju postojanja založnog prava na ponuđenoj pokretnoj imovini ista se smatra neprihvatljivim kolateralom.

Bankarska garancija/garancija države izdata u pisanoj formi je instrument obezbjeđenja kojim se banka odnosno država (garant), obavezuje prema primaocu garancije (korisniku garancije) da će mu, u slučaju da mu treće lice ne ispuni obavezu u roku dospelosti, banka odnosno država izmiriti obavezu ukoliko budu ispunjeni uslovi definisani u tekstu garancije.

Za korporativna/lična jemstva:

Jemstvo vlasnika je obavezno, čak i u slučaju da ostala sredstva obezbjeđenja navedena u dijelu „kolateral“ postoje. U tu svrhu, pod uslovom da vlasnici sa učešćem od najmanje 51% daju svoje jemstvo, mora se obezbijediti i jemstvo vlasnika sa udjelom od 15% i više, kao i aktivnih partnera nezavisno od njihovog procentualnog vlasničkog udjela;

Zaloga na novčanim sredstvima predstavlja najsigurnije sredstvo obezbjeđenja banke kod koga se ugovorom o novčanom depozitu banka obavezuje da primi, a deponent da položi kod Banke određeni novčani iznos.

Ugovorom o novčanom depozitu Banka stiče pravo da raspolaže deponovanim novcem, a dužna je da ga vrati prema uslovima predviđenim ugovorom.

Jemstvo je instrument obezbjeđenja koji predstavlja odgovornost trećeg lica povjeriocu za blagovremeno i potpuno ispunjenje obaveze dužnika. Ono nastaje kada se treće lice tj. jemac obaveže povjeriocu da će mu isplatiti ono što mu duguje glavni dužnik, ako dužnik ne ispuni svoju obavezu o dospelosti.

Jemstvo vlasnika (pravnog ili fizičkog lica) je obavezno, čak i u slučaju da ostala sredstva obezbjeđenja navedena u dijelu „kolateral“ postoje. U tu svrhu, pod uslovom da vlasnici sa učešćem od najmanje 51% daju svoje jemstvo, mora se obezbijediti i jemstvo vlasnika sa udjelom od 15% i više, kao i aktivnih partnera nezavisno od njihovog procentualnog vlasničkog udjela.

Cesija predstavlja promjenu povjerioca u obligacionom odnosu na način što povjerilac (cedent) može zaključiti ugovor sa trećim licem (cesionarom) i na njega prenijeti svoje potraživanje koje ima prema dužniku (cesusu), a novi povjerilac time stupa na mjesto predjašnjeg povjerioca. Sa prenosom potraživanja dužnik ne mora biti saglasan, ali o prenosu mora biti obaviješten u pisanoj formi. Cesija je prihvatljiva samo kao dodatni kolateral.

Mjenica je pisana isprava izdata u propisanoj formi kojom jedno lice (trasant) izdaje nalog drugom licu (trasatu) da u određeno vrijeme i na određenom mjestu isplati označenu sumu novca. Važno je pomenuti da Banka mjenicu ugovara kao obavezan instrument obezbjeđenja.

13.4. Glavne vrste garanata/jemaca i drugih pružalaca kreditne zaštite za kreditne derivate i njihovu sposobnost

Banka ne koristi kao sredstvo kreditne zaštite ugovore o kreditnim derivatima.

13.5. Informacije o koncentracijama tržišnog i kreditnog rizika u okviru primijenjenih tehnika ublažavanja kreditnog rizika

Banka kontinuirano vrši analizu strukture i kvaliteta cjelokupnog kreditnog portfolia, koja obuhvata analizu koncentracije rizika sadržanu u portfoliu i procjenu budućih trendova strukture i kvaliteta kreditnog portfolia.

Pod koncentracijom izloženosti podrazumjeva se više kredita i drugih izloženosti koji su direktno ili indirektno odobreni pojedinačnom korisniku, grupi povezanih korisnika, licima povezanim sa Bankom, pojedinim industrijskim i ekonomskim sektorima, geografskim regionima, kao i druge grupe kredita i ostalih izloženosti koje imaju slične karakteristike rizika. Banka prati i nivo koncentracije kolaterala i radi na smanjenju/eliminaciji neželjene koncentracije rizika u kreditnom portfoliju. Kao mjere smanjenja koncentracije rizika se primjenjuju naplata kredita po planu dospjeća, uzimanje prvoklasnih kolaterala, prihvatanje kolaterala čija je procijenjena vrijednost veća od izloženosti itd.